

PHO

ΔΟΓΜΕ
 ΤΟΥ Κ. ΚΑΝΕΤ. ΦΟΥΜΗ
 ΕΠΙ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΚΟΥ
 ΖΗΤΗΜΑΤΟΣ
 Ρ40.542/Ρ40 11854

940.542
 ΦΟΥ

ΛΟΓΟΣ
ΤΟΥ Κ. ΚΩΝΣΤΑΝΤ. ΦΟΥΡΜΗ

Πληροξουσίου Χανίων

Ἐκφωνηθεὶς κατὰ τὴν συνεδρίαν τῆς 20 Νοεμβρίου, 1910
τῆς ἐν Κρήτῃ Συνελεύσεως τῶν Ἑλλήνων.

Ἐπὶ τοῦ πολιτικοῦ Ζητήματος.

ἘΝ ΧΑΝΙΟΙΣ
ἘΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ Α. ΑΝΑΡΟΥΔΑΚΗ

1910

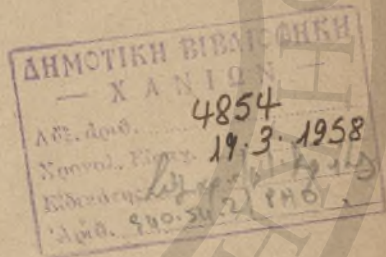
ΛΟΓΟΣ

ΤΟΥ Κ. ΚΩΝΣΤΑΝΤ. ΦΟΥΡΜΗ

Πληρεξουσίου Χανίων

Ἐκφωνηθεὶς κατὰ τὴν συνεδρίαν τῆς 20 Νοεμβρίου 1910
τῆς ἐν Κρήτῃ Συνελεύσεως τῶν Ἑλλήνων.

Ἐπὶ τοῦ πολιτικοῦ Ζητήματος.

ΕΝ ΧΑΝΙΟΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ Α ΑΝΔΡΟΥΔΑΚΑΚΗ

1910

ΛΟΓΟΣ ΤΟΥ κ. ΚΩΝΣΤΑΝΤ. ΦΟΥΜΗ

Πληρεξουσίου Χαρίων

Ἐκφωνηθεὶς κατὰ τὴν συνεδρίαν τῆς 20 Νοεμβρίου 1910
τῆς ἐν Κρήτῃ Συνελεύσεως τῶν Ἑλλήνων.

Κ. Φούμης. Λαμβάνων τὸν λόγον, κύριοι πληρεξούσιοι, ἐπὶ τοῦ πολιτικοῦ ζητήματος, ὀφείλω ἐξ ἀρχῆς νὰ καθορίσω τὴν θέσιν μου ἐν τῷ συνεδρίῳ τούτῳ μετὰ τὰ γεγονότα, τὰ ὁποῖα ἔλαβον χώραν κατὰ τὸν σχηματισμὸν τῆς Κυβερνήσεως. Εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ὀφείλω νὰ δηλώσω ὅτι πᾶν ὅ,τι θὰ εἶπω δὲν ἔχω ἀξίωσιν ὅτι ἐκπροσωπεῖ οὐδεμίαν ἄλλην γνώμην παρά τὴν ἐμήν, διότι καθὼς θέλετε παρατηρήσει πολλοὶ τῶν γνωμῶν μου θὰ συμπίπτουν μὲ τὰς γνώμας τῆς μιᾶς ἢ τῆς ἄλλης πτέρυγος, ἢ τινῶν τῶν κ. κ. πληρεξουσίων τῆς μιᾶς ἢ τῆς ἄλλης πτέρυγος. μόνον Ἡ θέσις μου ἔχει καθορισθῆ διὰ τῆς ἀπὸ τῆς 12 τρέχοντος μηνὸς δηλώσεώς μου, κατὰ τὴν ὁποίαν:

« Ἀπὸ τοῦ ἔτους 1904, ὅποτε ἐπανῆλθον εἰς τὴν ἐνεργὸν πολιτικὴν, συνέπραξα μετὰ τῆς πολιτικῆς μερίδος τοῦ τόπου, τῆς ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν τοῦ κ. Ἐλευθερίου Βενιζέλου, μεθ' οὗ καὶ παλαιότεροι ἱεροὶ δεσμοί, σφυρηλατηθέντες ἐν τῷ στρατοπέδῳ τοῦ Ἀκρωτηρίου καὶ ἐν ταῖς Συνελεύσεσιν Ἀρμένων, Ἀρχαίων, Μελιδονίου καὶ Ἀκρωτηρίου, κατὰ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1897, μὲ συνέδον. Τὴν συμμαχικὴν ταύτην συνεργασίαν ἐπέρρωσεν ὁ κοινὸς ἀγὼν τοῦ Θερίσου, μέχρι τῆς ἀποχωρήσεως τοῦ κ. Βενιζέλου καὶ συνεχράτησε, παρά τὰς, κατὰ μέρος, διαφορὰς γνωμῶν, ταυτότητος ἰδεῶν καὶ αἰσθημάτων, προκειμένου τοῦλάχιστον περὶ τῶν νικῶν τοῦ τόπου ζητημάτων.

Μετὰ τὴν βεδαιωθεῖσαν νέαν συμμαχίαν τοῦ πλείστου τῶν μελῶν τοῦ τέως κόμματος ...

μεθ' ὧν οὐδ' ὀλῶς συντρέχουσιν οἱ ἀνωτέρω ὅροι συμπράξεως μετ' ἐμοῦ, δηλῶ ὅτι δὲν μετέχω πλέον αἰασθήποτε μετ' αὐτῶν συνεργασίας, ἐπιφυλάττων πλήρη ἐλευθερίαν ἐνεργείας συμφῶνως πρὸς τὰς γνωστάς ἀρχάς μου».

Βεβαίως εἶνε γνωστόν, κύριοι, ὅτι ὑπέδειξα καὶ δημοσίᾳ ὑπεστήριξα ὅτι ἔνεκα τῶν ἐκτάκτων περιστάσεων, τὰς ὁποίας διατρέχομεν, ἐπεβάλλετο ὁ σχηματισμὸς μικτῆς Κυβερνήσεως. Μαί εἶνε γνωστὰ ὅλα τὰ ἐπιχειρήματα κατὰ τοῦ τοιοῦτου σχηματισμοῦ Κυβερνήσεως, ἀλλ' ἐπίσης ἀπήντησα καὶ διὰ τῆς δημοσιογραφίας, ὅτι τὰ ἐπιχειρήματα ἐκείνα, ἔχοντα μεγάλην ἀξίαν ἐν ὁμαλαῖς περιστάσεσιν, ἔδει νὰ παροραθῶσι προκειμένου περὶ τῶν ἐκτάκτων περιστάσεων, τὰς ὁποίας διατρέχομεν, καὶ ἔνεκεν τοῦ ἐξωτερικοῦ ζήτηματος καὶ ἔνεκεν τῆς ἐσωτερικῆς ὀργανώσεως τοῦ τόπου. Ὑπέδειξα ὅτι πολὺ πιθανόν τὸ ζήτημα ἡμῶν νὰ διατρέξῃ μακρὸν στάδιον καθ' ὃ ὀφείλομεν νὰ ἐμμείνωμεν εἰς τὸ ἐνωτικὸν καθεστὼς ὑπὸ ἐσωτερικὴν, ἐννοεῖται, ἐποψίν, διότι ἐξωτερικῶς καὶ διεθνῶς δὲν εἶνε ἀνεγνωρισμένον, μέχρι κυρώσεως αὐτοῦ διεθνῶς. Ἀλλ' ὅπως δυνηθῶμεν νὰ διατηρήσωμεν τοῦτο, ὀφείλομεν νὰ λάβωμεν ἀπὸ κοινοῦ μέτρα τινὰ γενικά, καὶ τὰ ὁποῖα δὲν εἶνε δυνατόν νὰ εὐδοκιμήσωσιν ἄνευ τῆς συμπράξεως ἀμοτέρων τῶν περὺγων.

Μεταξὺ τῶν πρώτων, τὰ ὁποῖα ὑπόσχεσαι ἡ νέα Κυβέρνησις, εἶνε νὰ εἰσαγάγῃ νόμον περὶ μονιμότητος τῶν ὑπαλλήλων. Ἀλλ' εἶπατέ μοι, κύριοι πληρεξούσιοι: εἶνε σοβαρὸν νὰ ὑπόσχεται Κυβέρνησις συντεταγμένη, ὅπως συνετάχθη, μονιμότητα ὑπαλλήλων, ὑπὸ περιστάσεις καθ' ἃς ἡ ἑτέρα πτέρυξ δὲν θὰ εἶχεν ἐμπιστωσύνην περὶ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν θὰ ἐσχηματίζοντο αἱ ἐπιτροπαὶ ἐκεῖναί αἱ ὁποῖαι θὰ ἔκρινον τὰ προσόντα τῶν ὑπαλλήλων καὶ θά ἐσφάλιζον αὐτοὺς διὰ μονιμότητος; Φρονῶ ὅτι σοβαρῶς δὲν δύναται νὰ ὑποστηριχθῇ ὅτι νόμος περὶ μονιμότητος εἶνε δυνατόν, ὑπὸ τοιαύτας μάλιστα περιστάσεις, νὰ διατυπωθῇ καὶ ψηφισθῇ ἄνευ συμπράξεως ὅλων τῶν ὁμάδων.

Γ. Δαδοκαλογιάννης. Νομίζω ὅτι εἰσθε ὁ γεννήτωρ αὐτῆς τῆς ιδέας.

Κ. Φούνης. Ναι, ἀλλ' εἶπον ὅτι ὀφείλει νὰ γίνῃ ἡ νέα Κυβέρνησις μικτή, ἵνα θέσωμεν ὅριά τινὰ γενικά, ἐντὸς τῶν ὁποίων θὰ διεξήγοντο οἱ πολιτικοὶ ἀγῶνες, ἐρ' ὅσον ὅμως ὁ ὅρος οὗτος δὲν ὑφίσταται, δὲν εἶνε δυνατόν τοιοῦτος νόμος νὰ ψηφισθῇ. Ἐγὼ εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς δηλῶ ἀπὸ τοῦ βήματος τούτου ὅτι θὰ ὑποστηρίξω πᾶν μέτρον, τὸ ὁποῖον θὰ τείνῃ εἰς τὴν μονιμότητα τῶν ὑπαλλήλων, ἀλλὰ διακηρύττω ὅτι τοῦτο εἶνε δύσκολον νὰ ἐπιτύχῃ ὡς ἔχουσι νῦν τὰ πράγματα.

Θὰ ἀρχίσω τὸν ἔλεγχον τοῦ κυβερνητικοῦ προγράμματος ἀπὸ τοῦ ἐσωτερικοῦ ζητήματος, διότι ἐκ τῆς τοιαύτης ἢ τοιαύτης διατυπώσεως αὐτοῦ ἐξαρτᾶται κατὰ μέγα μέρος καὶ ἡ ἐπιτυχὴ διεξαγωγὴ καὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ ζητήματος.

Ἐν πρώτοις ὀφείλω νὰ παρατηρήσω ὅτι, κυρίως εἰπεῖν, πρόγραμμα ἢ Κυβέρνησις δὲν ὑπέβαλε μᾶλλον ὑπέβαλεν ἐπικεφαλίδας τινὰς προγράμματος, ἀλλὰ τὸ τοιοῦτον βεβαίως δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ πρόγραμμα, διότι πολὺ εὐκόλῳ εἶνε νὰ ὀμιλῇ κανεὶς περὶ μονιμότητος τῶν ὑπαλλήλων, περὶ χρηστότητος καὶ ἰκανότητος αὐτῶν, περὶ δημοσίων ἔργων, περὶ λιμένων, περὶ τόσων ἄλλων πραγμάτων, ἀλλ' ἐφ' ὅσον δὲν διατυπῶ καὶ δὲν ἀποκρυσταλλῶναι ταῦτα ἐν νομοσχεδίοις, ἢ τοῦλάχιστον ἐὰν δὲν διατυπῶ ταῦτα ἐν γενικαῖς γραμμαῖς, ὅλα ταῦτα δύναται νὰ ὀνομάζωνται ἀρχαί, τὰς ὁποίας κανεὶς δὲν ἀποκρούει καὶ οὐδεὶς εἶνε διατεθειμένος νὰ πολεμήσῃ, ἀλλὰ δὲν δύναται βεβαίως νὰ θεωρηθῶσι πολιτικὸν πρόγραμμα Κυβερνήσεως.

Ἄλλ' ἐν προκειμένῳ, κύριοι πλήρεξούσιοι, ἐνῶ ἀφ' ἑνός ἔχομεν τὸ ἐπίσημον κυβερνητικὸν πρόγραμμα οὕτως ἀτελῶς καὶ ἀορίστως διατυπωμένον καὶ ἀνεπίδεκτον ἐλέγχου, ἔχομεν ταυτοχρόνως ὅπως ἀσχοληθῶμεν καὶ μὲ διατετυπωμένον ἕτερον πρόγραμμα, ἢ ἄς εἰπωμεν ἰδέας, διότι ὁ γεννήτωρ αὐτοῦ ἠθέλησε νὰ τὸ ἀποκηρύξῃ ὡς πρόγραμμα, τὰς ἰδέας τοῦ κ. ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Ἐπιτρόπου διατετυπωμένας σαφῶς καὶ ὠρισμένως ὥστε ἀληθῶς νὰ δύναται νὰ θεωρηθῶσιν ἀληθῆς πολιτικὸν πρόγραμμα. Τοῦτο βεβαίως ἀποτελεῖ ἀληθῆ πρόδοον εἰς τὰ πολιτικὰ ἡμῶν ἦθη, διότι βεβαίως πᾶς πολιτικὸς ἀνὴρ ἀξίῳ νὰ κατέχῃ διαπρεπῆ θέσιν ἐν τῇ χώρᾳ καὶ νὰ κυβερνᾷ αὐτήν, ὀφείλει νὰ διατυπῶ τὰς ἰδέας τοῦ ἐκ τῶν προτέρων καὶ νὰ θέλῃ ταύτας ὑπὸ τὸν ἔλεγχον τῆς κοινῆς γνώμης καὶ τῆς Ἀντιπροσωπείας τοῦ ἴσου. Πλὴν ὅμως τούτου πρέπει νὰ ἔχομεν ὑπ' ὄψει καὶ τὸ ἐπαγγελθὲν πρόγραμμα τῆς κυβερνήσεως τοῦ κ. Βενιζέλου τῆς πρὸ ἐξαμήνου κυβερνώσεως, καὶ τὸ ὁποῖον ὀφείλει αὐτὴ κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο, ἔστω καὶ μετὰ τὴν ἀπουσίαν τοῦ Ἀρχηγοῦ αὐτῆς, νὰ ἔχῃ διατετυπωμένον ἐν νομοσχεδίοις, ἀφ' οὗ ἡ κυβερνήσις ἐδήλωσεν ὅτι τὸ πρόγραμμα ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἐπαγγέλλετο ὁ κ. Βενιζέλος, εἶνε τὸ αὐτὸ μὲ ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον σήμερον ἐπαγγέλλεται, αὐτὴ μετὰ προσθηκῶν τινῶν νέων ἢ ἀφαιρέσεων.

Πρῶτον θέμα τοῦ νέου προγράμματος τῆς Κυβερνήσεως εἶνε: «φιλελευθέρω διακυβέρνησις καὶ ἀποκέντρωσις».

Ἄλλ' ἐρωτῶ: μεταξὺ τῶν φιλελευθέρων ἀρχῶν τοῦ κυβερνητικοῦ

προγράμματος καταλέγεται και ή αρχή του κ. Κουνδούρου ότι πρέπει να διοικηται ο Τόπος διά νομοθετικῶν διαταγμάτων; Ἄλλ' ἐρωτῶ; μεταξὺ τῶν φιλελευθέρων ἀρχῶν τοῦ κυβερνητικοῦ προγράμματος καταλέγεται και ή κατάργησις τῶν ὀρκωτῶν δικαστηρίων, ἄνευ τῶν ὁποίων δὲν δύναται να νοηθῆ και ὑπάρξει ἐλευθερία τοῦ Τύπου;

Α. Λιονάκης. Ἄνευ τῶν ὁποίων δὲν δυνάμεθα να προσφυλακίζωμεν ἄνευ λόγου;

Κ. Φούμης. Μεταξὺ τῶν φιλελευθέρων αὐτῆς μέτρων καταλέγει τήν κατάργησιν τῶν ὀρκωτῶν δικαστηρίων, ὁ ὁποῖος θεσμὸς ἀποτελεῖ ἀναπόσπαστον μέρος τοῦ Ἑλληνικοῦ Συντάγματος, τὸ ὁποῖον διέπει ἡμᾶς; Καὶ δὲν θεωρεῖ ὅτι τὸ τοιοῦτον θὰ ἀπετέλει ἐπανάστασιν κατὰ τοῦ καθεστώτος; Μεταξὺ τῶν φιλελευθέρων ἀρχῶν τῆς Κυβερνήσεως καταλέγεται και ή κατάργησις τῶν ἀγροτικῶν δήμων και ή δήμευσις τῆς περιουσίας αὐτῶν, ὅπως διετύπωσεν ὁ κ. Κούνδουρος ἐν τῷ προγράμματί του; Μεταξὺ τοῦ φιλελευθέρου προγράμματος τῆς Κυβερνήσεως καταλέγεται και ὁ περιορισμὸς τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως, διότι ὁ κ. Κούνδουρος ἐπηγγείλατο οἰκονομίας ἡμίσεως ἑκατομμυρίου δραχμῶν διὰ τὴν ἐκπαίδευσιν και ἐπηγγείλατο να ὀπισθοδρομήσῃ, ἡμᾶς εἰς τὸ ἔτος 1900 κατὰ τὸ ὁποῖον ἐδαπανῶντο 600,000 δραχ. ἄλλ' ὑπῆρχον μόνον 53 πτυχιούχοι ἐνῶ κατὰ τὸ 1909 ὑπῆρχον 317 τοιοῦτοι, και ἐνῶ κατὰ τὸ 1902 ὑπῆρχον 466 μόνον σχολεῖα ἤδη ὑπάρχουσι 656;

Α. Λιονάκης Καὶ εἶνε ὅλα χρήσιμα, κύριε Φούμη; ἢ εἶνε τῆς συν-ἀλλαγῆς ἀποκυήματα;

Κ. Φούμης Νὰ σᾶς ἀπαντήσω.

Εὐτυχῶς εἰς τὸν κλάδον τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως ὑπάρχει ἐργασία και ἐργασία σπουδαιωτάτη ὑπάρχει ή ἐκθεσις τοῦ Γενικοῦ Ἐπιθεωρητοῦ τῆς Παιδείας, ή ὁποία εἰν εἶχετε τὸν κόπον και ὠφείλατε να τὴν ἀναγνώσητε θὰ ἔλυε τὴν ἀπορίαν σας.

Α. Λιονάκης Τὴν ἀνέγνωσα.

Κ. Φούμης Θὰ εἶδατε λοιπὸν ὅτι προτείνει και ἐκεῖνος οἰκονομίας, ἄλλ' οἰκονομίας 120—150 χιλιάδων δραχμῶν προτείνει περιορισμὸν τῶν γραμμοτοδιδασκάλων, προτείνει καθορισμὸν τῶν σχολικῶν περιφερειῶν, και μάλιστα και νόμος τοῦ ἐκτελεστικοῦ και ψήφισμα τῆς τελευταίας Συνελεύσεως καθώρισε τὰς σχετικὰς περιφερείας. Ἄλλὰ γνωρίζετε, κύριε Λιονάκη, τί ἔγεινεν; Ἐπικαλοῦμαι τὴν μαρτυρίαν τῶν ἐπιτρόπων κ. κ. Σκουλᾶ και Μυλωνογιάννη, ποσάκις δὲν εἶπον εἰς αὐτούς: μὴ μᾶς ἀκούετε κανένα ὅταν ἐρχόμεθα και σᾶς ζητῶμεν σχολεῖα χάριν τῶν κομ-

ματικῶν ἡμᾶς ἀναγκῶν, ἐν μόνον ἐάν δημιουργήσητε παρά τὸν νόμον εἶσθε ὑποχρεωμένοι νὰ καταργήσητε τὸν νόμον περὶ σχολικῶν περιφερειῶν

Β. Σκουζᾶς. Δὲν ὑπῆρχε Ψήφισμα τῆς συνέλευσεως, τὸ ὁποῖον νὰ ἀναθέτῃ νὰ κάμω σχολικὰς περιφερείας, διότι ἐάν ὑπῆρχεν ἐγὼ δηλῶ ὅτι θὰ τὸ ἔκαμνον ἀπαρεγκλίτως. Δυστυχῶς δὲν ὑπάρχει. Καὶ δι' αὐτὸ ὑποβῆλθω καὶ πρόγραμμα τῆν Δευτέραν περὶ σχολικῶν περιφερειῶν.

Κ. Φούμης. Ἄν δὲν ὑπάρχῃ ψήφισμα ὑπάρχει νομοθετικὸν διάταγμα τοῦ ἐκτελεστικοῦ περὶ τούτου. Ἄντι λοιπὸν ἡ Κυβέρνησις νὰ ἐπαγγέλληται πρὸς ἡμᾶς νὰ εἰσαγάγῃ νόμον περὶ σχολικῶν περιφερειῶν, ὄφειλε μᾶλλον νὰ ἐφαρμόσῃ τὸν ὑπάρχοντα νόμον ὅπως ἐγὼ πολλάκις τῇ συνέστῃσα;

Γ. Δασκαλογιάννης. Μοὶ ἐπιτρέπετε μίαν παρατήρησιν..

Κ. Φούμης. Οὐδεμίαν.

Γ. Δασκαλογιάννης. Ἡ ὑποβληθεῖσα ἐκθεσις τοῦ Γενικοῦ ἐπιθεωρητοῦ κ. Γενεράλη πᾶν ἄλλο εἶναι παρά ἐκθεσις βελτιοῦσα τὴν θέσιν τῆς παιδείας. Εἶναι ἔγγραφον ἀπὸ ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα ὀναμάζομεν κολλυβοχάρτια. Εἰς τοῦτο δὲν ὄφειλε νὰ δώσῃ τὴν ἐλαχίστην προσοχὴν ἡ Κυβέρνησις διότι δὲν συνετάχθη κατόπιν ἐπιστημονικῆς μελέτης.

Κ. Φούμης. Δὲν εἶναι κολλυβοχάρτια. Δὲν δύνασαι νὰ ἐκτιμήσῃς τὴν ἀξίαν τῆς. Ἀκριβῶς αὐτὰ αἱ ἰδέαι ἠνάγκασαν τὴν Κυβέρνησιν κ. Βενιζέλου νὰ καταργήσῃ καὶ τὸ Διάταγμα τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς, τῆς ὁποίας εἶχον τὴν τιμὴν νὰ εἶμαι μέλος καὶ τὸ ὁποῖον διέτασσε τὰς ἐξετάσεις τῶν διδασκάλων, διὰ τοῦ ὁποίου μέτρου θὰ ἐτίθεντο ἐκποδῶν ὅλοι ἐκεῖνοι οἱ κολλυβοδιδάσκαλλοι.

Β. Σκουζᾶς. Ἡ Συνέλευσις. Καὶ ἐψηφίσατε καὶ σεῖς.

Κ. Φούμης. Ὁχι.

Β. Σκουζᾶς. Ἦσθε ἐδῶ. Ἐγὼ ὑπέβαλον τὴν πρότασιν, καὶ ἐπιμένω.

Κ. Φούμης. Παρακαθήμην μετὰ τοῦ κ. Βενιζέλου καὶ τοῦ ἔκαμα παρατηρήσεις διὰ τοῦτο, ἐκεῖνος δὲ, μοῦ ἀπήντησε τί νὰ κάμωμεν, φίλτατε Κωστῆ, ἀφοῦ μᾶς ἐκιάζουσιν; ἐάν δὲν τὸ κάμωμεν κινδυνεύομεν νὰ χάσωμεν τὸ ζήτημα τοῦ ὄρκου.

Β. Σκουζᾶς. Δι' αὐτὸ ἔφερον νόμον. Νὰ κάμωμεν φέτος νόμον δι' αὐτὴν τὴν δουλειά.

Α. Καζουράκης. Κύριε πρόεδρε, ἐξαιρετικῶς νὰ προστατεύητε τὸν ῥήτορα.

Κ. Φούμης. Ὑπισχεῖται ἡ Κυβέρνησις ἐνίσχυσιν τῶν δημοσίων

οικονομικῶν δι' αὐξήσεως ἐσόδων ἄνευ καταπονήσεως τοῦ τόπου καὶ περιορισμοῦ τῶν δαπανῶν· ἀλλ' εἰς μίαν μόνον ἀπλῆν παρατήρησιν ἐνὸς τῶν μελῶν, δὲν ἠξέσω τῆς μιᾶς ἢ τῆς ἄλλης πτέρυγος, ὅτι ἡμεῖς δὲν δεχόμεθα φόρους, ἡ Κυβέρνησις ἐδειλίασε καὶ εἶπεν ὅτι νέους φόρους δὲν θὰ ἐπιβάλῃ, ἐγὼ ὅμως ἔχω τὸ θάρρος νὰ εἶπω ἐκεῖνο τὸ ὅποιον ὑπεστήριξα καὶ ἐν τῇ Συνελεύσει διὰ τοῦ ψηφίσματος περὶ φόρου χαρτοσήμου καὶ φόρου οἰκοδομῶν, ὅτι πρέπει νὰ τοὺς ἐπιβάλωμεν.

Β. Σκουλᾶς Ἐπεβλήθη ὁ τῶν οἰκοδομῶν.

Κ. Φούμης Εἶπτε ὅτι φόρους δὲν θὰ ἐπιβάλετε ἄλλους.

Β. Σκουλᾶς Νέους.

Κ. Φούμης. Νέους. Ἡ Συνέλευσις κύριε ἐπίτροπε, σὰς εἶχε ἀναθέσει τὸ καθήκον καὶ δώσει τὴν πληρεξουσιότητα νὰ ἐκπονήσῃτε νομοσχέδιον περὶ χαρτοσήμου, τὸ ὅποιον ἦτο ἄλλως ἔτοιμον ἀπὸ τοῦ 1901 καὶ τὸ ὅποιον ὠφέλιτε νὰ ἔχητε θέσει εἰς ἐφαρμογὴν πρὶν ἔλθῃ ἡ Συνέλευσις, ἀλλὰ δὲν τὸ ἐπράξετε· σήμερον δὲ ἐπὶ μόνῃ τῇ παρατηρήσει ἐνὸς ἢ δύο τῶν πληρεξουσίων τῆς Ἀντιπολιτεύσεως ὅτι, ἡμεῖς δὲν θὰ δεχθῶμεν φόρους, εἶπτε ὅτι ἡ Κυβέρνησις δὲν ἔννοεῖ νὰ ἐπιβάλῃ νέους φόρους, Ἰβου λοιπὸν ὅτι εἰς τὴν πρώτην παρατήρησιν ἐγκατελείψατε τὸ πρόγραμμά σας.

Β. Σκουλᾶς. Δὲν τὸ ἐγκαταλείψαμεν οὔτε σπιθαμὴν.

Κ. Φούμης. Εὐχόμαι νὰ τὸ ὑποστηρίξῃτε.

Β. Σκουλᾶς. Μάλιστα.

Κ. Φούμης. Ἡ Κυβέρνησις λοιπὸν, συμφώνως καὶ μὲ τὴν σημερινὴν δῆλωσιν τοῦ κ. ἐπιτρόπου Σκουλᾶ, ὑπόσχεται ἐνίσχυσιν τῶν δημοσίων οικονομῶν, καὶ βεβαίως τοῦτο ἔννοεῖ τὴν ἐπιβολὴν φόρων. Ἀλλ' ἐν τῶν μελῶν τῆς Κυβερνήσεως ἔχει κηρυχθῆ ἑναντίον οὐχὶ πλέον τῆς αὐξήσεως τοῦ ἐπὶ τοῦ χαρτοσήμου φόρου ἀλλὰ καὶ κατὰ τῆς ἐξακολουθήσεως τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ νόμου περὶ φόρου οἰκοδομῶν. Καὶ πῶς δικαιολογεῖ νομίζετε τοῦτο; ὁ φόρος τῶν οἰκοδομῶν, λέγει, εἶναι φόρος [ἐπὶ τοῦ κεφαλαίου· ἀλλ' οἰονδήποτε ἐγχειρίδιον Δημοσιολογίας καὶ ἂν ἦνοιγεν ὁ παρατηρήσας τοῦτο θὰ ἔβλεπεν ὅτι ὁ φόρος τῶν οἰκοδομῶν δὲν εἶνε ἐπὶ τοῦ κεφαλαίου, ἀλλ' εἶναι ἐπὶ τοῦ εἰσοδήματος· εἶνε θεφόρος δικαιοτάτος, ὁ ὁποῖος ἔπρεπεν ἀπὸ τοῦ 1901 νὰ ἔχῃ ἐπιβληθῆ· ἐγὼ εἰσηγήθην τότε τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ φόρου τούτου καὶ μὲ μίαν μόνον ψήφον ἀπωλέσθη τὸ ζήτημα. Κοπτόμεθα καθ' ἐκάστην ὑπὲρ τῆς γεωργικῆς τάξεως καὶ θέλομεν νὰ ὑπάρχῃ ἰσότης βαρῶν μεταξὺ τῶν ἄ-

γροτικῶν καὶ ἀστικῶν τάξεων, καὶ ἐν τούτοις αἱ ἀγροτικαὶ εἶνε βαρύτερον φορολογούμεναι ἀπὸ τὰς ἀστικάς.

Α. Κατζουράκης. Πολὺ λάθος ἔχετε.

Κ. Φούμης. Τοῦ ἀγρότου, κύριοι, ὁ ὅποιος θὰ κάμῃ ὀλίγον κρασί, λάδι ἢ οἰονδήποτε ἄλλο προϊόν, θὰ τοῦ εἰσπράξωμεν τὸν φόρον του ἔστω καὶ ἐπὶ ἐπὶ τῶς ἑκατὸν διά τινα εἶδη, ἐνῶ ἡμεῖς, παραδείγματος χάριν οἱ δικηγόροι, οἱ ἱατροὶ, τῶν ὁποίων τὸ ἐτήσιον εἰσόδημα ποικίλλοι ἀπὸ 3—5—6 χιλ. φράγκων, ἢ καὶ δέκα, πληρώνομεν κατ' ἀνώτατον ὄρον 32 φρ. ὡς φόρον ἐπιτηδεύματος. Ἰσοδυναμεῖ, κύριοι, οὗτος πρὸς τὸν φόρον τοῦ εἰσοδήματος, τὸν ὅποιον πληρώνει ὁ χωρικός; Καὶ εἶναι δίκαιον νὰ θέλωμεν νὰ ἀποκρούσωμεν τὸν φόρον τούτον; Καὶ ἐν τούτοις ἐν ἓκ τῶν μελῶν τῆς Κυβερνήσεως ἐπηγγεῖλατο τὴν κατάργησιν τοῦ φόρου τούτου, ἐνῶ ἡ Κυβέρνησις ἔρχεται καὶ ὑπόσχεται αὐξήσιν τῶν ἐσόδων, ἄνευ καταπονήσεως τοῦ λαοῦ.

Ἄλλ' ἔπρεπε τοῦλάχιστον νὰ ἔχη τὴν πρόνοιαν ἡ Κυβέρνησις νὰ μᾶς καθορίσῃ σαφέστατα: ποῖαι εἶναι λοιπὸν ἐκεῖνοι οἱ πόροι δι' ὧν θὰ ἐνισχύσῃ τοὺς πόρους τοῦ δημοσίου ἄνευ καταπονήσεως τοῦ λαοῦ;

Ν. Τρουλιανός. Εἰς τὰς λεπτομερείας.

Γ. Μαυῆς. Ἐπὶ τοῦ νομοσχεδίου τὰ λέγετε.

Κ. Φούμης. Ἄλλ' ἐνῶ ἀρ' ἐνὸς τὸ πρόγραμμα ἐνὸς τῶν μελῶν τῆς Κυβερνήσεως ἐπαγγέλλεται οἰκονομίας ἐφ' ἃ μὴ δεῖ, πρὸς καταστροφήν τῆς παιδείας, ἔρχεται, κύριοι, καὶ σᾶς ζητοῖ νὰ τοῦ δώσετε 500 χιλιάδας δραχμῶν διὰ νὰ κάμῃ τί; Διὰ νὰ ἔχητε τηλεφωνικὴν συγκοινωνίαν. Ἄλλὰ γνωρίζετε, κύριοι, τί ἐστὶ τηλεφωνικὴ συγκοινωνία; Εἶναι ζήτημα ἀκόμη σπουδαῖον, τὸ ὅποιον ἀπασχολεῖ ἄλλα κράτη πλουσιώτερα ἡμῶν καὶ ἀρτιώτερον συντεταγμένα. Ἡ τηλεφωνικὴ συγκοινωνία δὲν ἔχετε ἢ νὰ ἐρωτήσητε εἰς τὰς Ἀθήνας ἂν λειτουργῇ κανονικῶς ἀκόμη.

Δὲν ἠξέσθω ἂν εἰς τὸ μέλλον τελειοποιηθῇ, ἀλλὰ μέχρι σήμερον τοῦλάχιστον λέγεται ὅτι συμβαίνει ὥστε ὅταν ζητοῦν γραμμὴν Πειραιῶς ἀνοίγουν τὴν γραμμὴν Πατρῶν π. χ.! Ἐν πάσῃ περιπτώσει οὐδέποτε ἠδύνατο πολιτευόμενος τῆς Νήσου νὰ ἐπαγγεῖλθῇ σοβαρῶς ὅτι θὰ δαπανήσῃ τὸ δημόσιον 500 χιλ. δραχ. διὰ νὰ κάμῃ τηλεφωνικὴν συγκοινωνίαν, καὶ πολὺ ὀρθῶς ἡ Κοινὴ Γνώμη καὶ ἐν τῷ ἄρθρῳ τούτῳ τοῦ προγράμματος ἐκεῖνου, ὡς καὶ εἰς ἄλλα ἄρθρα, δὲν διεῖδε τίποτε ἄλλο παρὰ προσωπικὰς φωτογραφίας τῶν προσώπων τὰ ὅποια ὑπεκρύπτοντο ὀπίσθεν τῶν ἄρθρων ἐκείνων,

Α. Λιονάκης. Ἐμπορεῖτε νὰ μᾶς τὰ ὀρίσητε;

Κ. Φούμης. Δὲν τὰ γνωρίζω. Λέγω Κοινὴν γνώμην.

Β. Σκουλάς. Τὸ πρόγραμμα τῆς Κυβερνήσεως εἶνε ἐνιαῖον, κύριε Φούμη.

Κ. Φούμης. Ἀλλὰ καὶ ἄλλος οἰκονομικὸς συνδυασμὸς τῆς Κυβερνήσεως μεγαλεπίβολος ἔρχεται νὰ σᾶς καταπλήξῃ. Καὶ τί νομίζετε προβάλλεται ὡς οἰκονομικὸς συνδυασμὸς σπουδαῖος; Ἐνῶ μετὰ κόπων καὶ μόχθων κατὰ τὸ 1901 κατωρθώθη νὰ συνομολογηθῇ ἡ σύμβασις κατὰ τὴν ὁποίαν ἐξηγοράσθησαν αἱ ἀξιώσεις τοῦ Δημοσίου Ὀθωμανικοῦ Χρέους περὶ ἄλατος, χαρτοσήμου, καπνοῦ καὶ διαφόρων ἄλλων ἐμμέσων φόρων ἀντὶ ἐνὸς καὶ ἡμίσεως ἑκατομμυρίου φρ. πληρωτέου χρεολυτικῶς διὰ τῆς εἰσπράξεως τοῦ φόρου τοῦ ἄλατος ἐπὶ τόκῳ μόνον 3 1)20)0 ἐπὶ τόκῳ δηλαδὴ μὲ τὸν ὁποῖον δὲν συνομολογοῦσιν οὐ μόνον ἡ Ἑλλάς ἀλλ' ἴσως οὔτε ἡ Ἀγγλία, καὶ Γαλλία, τὰ δάνειά των, ἔρχεται καὶ προτείνει σήμερον τί νομίζετε; Νὰ δανεισθῶμεν, λέγει, 900 χιλ. δραχ. ποῦ ὀφείλομεν ἀκόμη διὰ νὰ πληρώσωμεν τὴν πρὸς τὸ Δημόσιον ὀθωμανικὸν χρέος ὀφειλὴν μας ταύτην.

Ἀφήνω εἰς ἡμᾶς νὰ ἐκτιμήσητε πόσον θὰ ἐδίδομεν διὰ τὸ δάνειον τοῦτο τόκον; ἀφήνω εἰς ὑμᾶς νὰ ἐκτιμήσητε ἂν θὰ ἠδύνατο νὰ συνομολογηθῇ εἰς τὸ ἄριον ἢ μὲ ἔκπτωσιν δέκα ἕως δέκα πέντε ἢ καὶ πλεόν τοῖς ἑκατὸν καὶ διὰ νὰ κάμωμεν τί; νὰ πληρώσωμεν τὸ δημόσιον ὀθωμανικὸν χρέος εἰς τὸ ὁποῖον πληρώνομεν 3 1)20)0 μόνον τόκον, ἐν ᾧ δὲ ἡ ἐταιρία ἔχει τὴν λαμπροτέραν διαχείρισιν τὴν ὁποίαν ἔχομεν εἰς τὴν Κρήτην ὅσον ἀφορᾷ τὴν διαχείρισιν τοῦ ἄλατος νὰ ἀναλάβωμεν ἡμεῖς τὴν διαχείρισιν τοῦ μονοπωλίου τοῦ ἄλατος διὰ νὰ φέρωμεν καὶ τὴν ὑπηρεσίαν ταύτην εἰς τὸ σημεῖον ὅπου εἶνε τὰ τελωνεῖά μας. Καὶ πρὸς τίνα σκοπὸν; διὰ νὰ αὐξήσωμεν τὰς προσόδους ἡμῶν, λέγουσι, κατὰ 100 χιλ. δραχ. Ἀλλ' οὔτε 100 χιλ. δραχμῶν δὲν θὰ ἐξοικονομήσωμεν οὕτω. Κατὰ τὸν λογαριασμὸν, τὸν ὁποῖον ἐδημοσίευσεν ἄλλοτε, ἀποδεικνύω ὅτι ἀφ' οὗ θὰ ἐξακολουθῶμεν νὰ πληρώνωμεν 25,000 φρ. ἑτησίως εἰς τὴν διαχείρισιν τοῦ ἄλατος, ἀφ' οὗ θὰ ἐξακολουθῶμεν νὰ πληρώνωμεν τὸ τίμημα τοῦ ἄλατος 200,000 χιλιόγραμμα κατ' ἔτος καὶ τὰ ἄλλα ἐξοδα τῆς διαχείριως, θὰ μᾶς μένωσι καθαρὸν εἰσόδημα μόνον 74,000, διὰ τὰς ὁποίας θὰ πληρώνωμεν ἑτησίως 24 σ)0 περίπου τόκον. Χάριν λοιπὸν φαινομενικῆς αὐξήσεως ἐσόδων 74000 δραχμῶν θὰ συνομολογήσωμεν δάνειον χρεωκοπικὸν πρὸς 24 σ)0 καὶ δὲν θὰ ἐξωφλήσωμεν καὶ ἐν χρέος ἡμῶν, τὸ ὁποῖον ὑπάρχει βεβαίως ὅτι θὰ ἐξοφληθῇ ἐντὸς ἐξα-

τίας ή έπταετίας, εάν εξακολουθήση ισχύον τὸ σημερινὸν σύστημα. Ταῦτα εἶναι τὰ οἰκονομικὰ μέτρα, τὰ ὁποῖα ἐπαγγέλλεται ἡ Κυβέρνησις.

Β. Σκουλάς. Ὅχι, κύριε Φούμης. Δὲν δύναμαι ἤνὰ σὰς διακόψω Ἡ Κυβέρνησις εἶναι ἐν πλήρει ὁμοφωνίᾳ.

Κ. Φούμης. Ἐὰν ἀποδοκιμάζητε τὰς ἰδέας τοῦ συναδελφου σας τῶν Οἰκονομικῶν, τότε ἔχετε δίκαιον.

Β. Σκουλάς. Ἡ Κυβέρνησις δι' ἐμοῦ ὡς προέδρου ὑπέβαλεν εἰς τὴν Συνέλευσιν τὸ πρόγραμμα αὐτῆς ἐν πλήρει ὁμοφωνίᾳ καὶ ἀρμονίᾳ.

Κ. Φούμης. Μέχρις αὐτῆς τῆς στιγμῆς δὲν ἤκουσα τὸν ἐπίτροπον τῶν Οἰκονομικῶν νὰ παλινωδῆσῃ καὶ εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο τοῦ προγράμματός του ὅπως ἐπαλινωδῆσεν ὡς πρὸς τὸ ἐξωτερικόν.

Ἐὰν ἐδήλου ὅτι δὲν ἐννοεῖ νὰ ἐφαρμώσῃ τὸ πρόγραμμα ἐκεῖνο....

Β. Σκουλάς. Τότε ὁ κ. ἐπίτροπος τῶν Οἰκονομικῶν θὰ ἤρχετο καὶ θὰ ἀντέκρουε τὸ πρόγραμμα τὸ ὁποῖον εἶπον ἐγὼ καὶ θὰ ἔλεγεν ὅτι: ἐγὼ δὲν συμφωνῶ.

Κ. Φούμης. Αὐτὸς εἶναι εἰς οἰκογενειακὸς λογαριασμὸς μεταξὺ σας!

Γ. Βορεάδης. Ἐδῶ λαμβάνονται ὑπ' ὄψιν τὰ λεγόμενα καὶ τὰ ὑποβαλλόμενα ἐδῶ, ὅχι τὰ δημοσιεύματα καὶ τὰ ἐντυπα.

Κ. Φούμης. Τὰ μέλη τῆς Κυβερνήσεως δὲν ὑπέβαλόν τι σαφὲς καὶ ὠρισμένον οἰκονομικὸν πρόγραμμα ἀλλ' ἠρκέσθησαν εἰς τὰς ἀρίστους ἐκφράσεις «ἐνίσχυσις δημοσίων ἐσόδων ἄνευ καταποντήσεως καὶ οἰκονομία δαπανῶν».

Ἐφ' ὅσον λοιπὸν δὲν ἔχω τι σαφὲς, ὠρισμένον, ὀφείλω νὰ λάβω ὑπ' ὄψιν τὸ σαφὲς καὶ ὠρισμένον, τὸ ὁποῖον διετύπωσεν ἐν τῶν μελῶν τῆς Κυβερνήσεως. Ἰδικὸς σας λογαριασμὸς εἶναι νὰ συνεννοηθῆτε ποῖον ἐκ τῶν δύο προγράμματων ἀσπάξεσθε.

Ἐμ. Ξηρός. Συνεννοήθησαν καὶ κατέθηκαν τὸ πρόγραμμα.

Δ Διονάκης. Πρόγραμμα τῆς Κυβερνήσεως εἶναι τὸ ὑποβληθὲν ἐνώπιον τῆς Συνελεύσεως.

Κ. Φούμης. Παρακαλῶ τὸ Προεδρεῖον νὰ μὲ προστατεύῃ ὀλίγον διότι πονεῖ, ὁ λαϊκὸς μου.

Πρόεδρος. Αἱ διακοπαὶ αὐταὶ δὲ ἔχουσι καμμίαν θέσιν.

Κ. Φούμης. Ἄλλ' ἐνῶ, κύριαι, εἶναι γνωστὸν ὑπὸ τίνας περιστάσεις διατελοῦμεν, ἐνῶ δὲν εἶναι ζήτημα ὅτι θὰ καταναλώσωμεν καὶ ἐκεῖνο τὸ ἀποταμίευμα, τὸ ὁποῖον δὲν εἶνε οὔτε ἐν ἐκστομῷ, πραγματικόν, ὅπως ἠθέλησεν ὁ κ. Ἐπίτροπος ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν νὰ ὑποστηρίξῃ, καὶ διὰ

τό ὅποιον ἐπιφυλάττομαι κατὰ τὴν συζήτησιν τοῦ προϋπολογισμοῦ νὰ ἀποδείξω ὅτι εἶναι πολὺ ὀλιγώτερον, θὰ καταβροχισθῇ δὲ καὶ τοῦτο ὑπὸ τῶν ἐλλειμμάτων ἐντὸς τοῦ τρέχοντος ἔτους, ἐνῶ εὐρισκόμεθα εὐτῷ, ἔρχεται ἡ Κυβέρνησις, ὡς ἂν νὰ εὐρισκόμεθα ἐν πλήρει νηνεμία, ὡσάν τὰ πράγματα νὰ ἦσαν ὀμαλά καὶ ῥόδινα καὶ σὰς ὑπόσχεται τί νομίζετε ; Ἐναρξὴν λιμενικῶν ἔργων, ἀνάπτυξιν συγκοινωνίας καὶ πολλὰ ἄλλα.

Ἄλλ' ἐγὼ θὰ ἤμην εὐχαριστημένος, κύριοι, ἐάν μέχρι τοῦ Μαρτίου ἢ Ἀπριλίου ὁπότε ἐλπίζω ὅτι πάλιν θὰ συγκεντρωθῶμεν ἐνταῦθα, ἡ Κυβέρνησις κατάρθου νὰ παρουσιάσῃ μελέτην περὶ τοῦ σπουδαιστάτου ζητήματος, ἐάν πρέπει νὰ προηγηθῇ ἡ κατασκευὴ σιδηροδρόμων ἢ λιμένων.

Γ. Βορεάδης. Τοῦ Λουίτζη!

Κ. Φούμης. Τοῦ κ. Λουίτζη μάλιστα Λυπούμαι πολὺ, ἐάν ἀνεγνώσατε πράγματι τὴν ἔκθεσιν τῆς προσωπικότητος ἐκείνης, τοῦ κ. Λουίτζη, ἐάν ἐπιμένητε εἰς τὴν ἰδέαν ὑμῶν τοῦ νὰ ἀρχίσητε νὰ ρίπτητε εἰς τὴν θάλασσαν εἴκοσιν ὀλόκληρα ἑκατομμύρια φράγκων, διότι δὲν θὰ ἦνε ὀλιγώτερα τοῦ ποσοῦ τούτου, τὰ ὁποῖαθὰ ρίψητε εἰς τὴν θάλασσαν, χωρὶς νὰ συντελέσητε εἰς τὴν αὔξησιν τῆς παραγωγῆς οὐδὲ μιᾶς ὀκάς ἐλαιίου, οὐδὲ εἰς τὴν αὔξησιν τῆς παραγωγῆς ἐνὸς κοιλοῦ κριθῆς ἢ σίτου.

Γ. Βορεάδης. Εὐρίσκω μεγάλην παρομοίωσιν πρὸς τὴν διεθνῆ ἔκθεσιν!

Κ. Φούμης. Ὅσον μὲ διακόπτετε, τόσο μοὶ φαίνεται ὅτι αὐτά, τὰ ὁποῖα σὰς λέγω, δὲν σὰς ἀρέσκουν.

Ἴσως δὲν εἶνε τοῦ παρόντος νὰ εἰσέλθω εἰς λεπτομερείας περὶ τοῦ σοβαρωτάτου καὶ ζωτικωτάτου τούτου ζητήματος, δὲν δύναμαι ὁμως παρὰ νὰ θίξω τὸ ζήτημα τοῦτο ἐν γενικωτάταις γραμμαῖς, διότι καὶ τοῦτο ἀποτελεῖ ἐν μέρος τοῦ προγράμματος τῆς Κυβερνήσεως.

Ἐμ. Λογιάδης. Ποῶν;

Κ. Φούμης. Νὰ γίνωσι λιμένες.

Ἐμ. Λογιάδης. Τὸ πιστεύεις;

Κ. Φούμης. Δὲν τὸ πιστεύω, ἀλλ' ἀφοῦ τὸ ἔθεσε μέσα εἰς τὸ πρόγραμμα τῆς ἡ Κυβέρνησις ὀφείλω νὰ εἶπω δύο λέξεις.

Ἡ πείρα ἄλλων χωρῶν, μᾶλλον προηγμένων ἡμῶν καὶ κατὰ τὸν πολιτισμὸν καὶ κατὰ τὴν παραγωγὴν καὶ κατὰ τὴν κατασκευὴν λιμένων καὶ τεχνικῶν ἔργων ἀπέδειξεν, ἡλίου φωτινότερον, ὅτι προηγῆται ἡ κατασκευὴ δρόμων, ἔστω καὶ ἀμαξητῶν, προηγῆται ἡ κατασκευὴ σιδηροδρόμων οἱ ὁποῖοι διευκολύνουσι τὴν μεταφορὰν τῶν ἐμπορευμάτων

μέχρι τῶν λιμενικῶν κέντρων, καὶ κατόπιν ἔρχεται ἡ κατασκευὴ λιμένων. Διότι ἐρωτῶ πάντας ἡμᾶς νὰ μοὶ εἴπητε ἐὰν νομίζετε ὅτι μία ἐκά εἰλαιίου ἢ μία χιλιάς μανδαρινίων ἢ πορτακαλλίων ἢ οἰουδήποτε ἄλλου προϊόντος τῆς νήσου ἔμεινε ἐδῶ καὶ δὲν ἐστάλη εἰς τὸ ἐξωτερικὸν εἰς τὸν ἄλλο κόσμο.

Α. Διονάκης. Πολλὰ καταστρέφονται, κύριε Φούμη.

Κ. Φούμης. Βεβαίως, καὶ πρὸ πάντων τὰ νωπὰ προϊόντα καὶ μὲ πολλὰ ἐπιβαρύνονται τὰ ἐμπορεύματα ἕνεκεν τῆς ἀτελείας τῶν μέσων τῆς φορτώσεως καὶ ἐκφορτώσεως ἀλλ' οὐδὲν τῶν προϊόντων τῆς νήσου ἔμεινε νὰ μὴ ἐξαχθῇ λόγῳ τῶν λιμένων.

Γ. Παπαδόπετρος. Πολλὰ σταφύλια τοῦ Ἡρακλείου κατεστράφησαν ἐλλείψει λιμένων.

Κ. Φούμης. Ἡ δαπάνη διὰ τὴν κατασκευὴν λιμένων ὡς πρόωστον καὶ κύριον ἀποτέλεσμα θὰ ἔχη τὴν ἐπιβολὴν λιμενικῶν τελῶν, καὶ ἐκεῖ ὅπουστοιχεῖται τέσσαρας δραχμὰς φορτωτικά καὶ ἐκφορτωτικά ὁ τόπος τοῦ ἐμπορεύματος ἵνα μεταφερθῇ ἀπὸ τὸ τελωνεῖον εἰς τὴν μαοῦναν καὶ ἀπὸ τὴν μαοῦναν εἰς τὸ ἀτμόπλοιο, ἢ τὰνάπαλιν θὰ ἐπιβαρύνεται ἀκόμη μὲ ὑπέρογκα λιμενικὰ τέλη καὶ ἐπομένως τὰ τέλη ἐκεῖνα θὰ ἐπιπίπτωσι πάλιν ἐπὶ τῆς βράχως τοῦ παραγωγέως καὶ ἡ παραγωγὴ οὕτω ἀντὶ νὰ διευκολυνθῇ καὶ αὐξήσῃ θὰ ἡλαττοῦτο ἐνῶ, ἐὰν ἦτο δυνατόν ὁ τόπος νὰ προνοήσῃ περὶ σιδηροδρόμων, εἶνε βεβαιωμένον ἐκ στατιστικῶν πληροφοριῶν ἄλλων χωρῶν ὅτι ἡ δαπάνη τῆς μεταφορᾶς ἀνά πεντήκοντα χιλιόμετρα θὰ ἦτο μόνον πέντε δραχμῶν, ἐνῶ σήμερον ἡ δαπάνη δι' ἡμῖνον εἶνε ἑκατὸν δραχμῶν, ἡ δὲ δαπάνη δι' ὁδοῦ ἀμαξιτῆς κατέρχεται εἰς τὸ ἑβδομῶν τῆς δι' ἡμῖνον δαπάνης.

Αὐτὸ λοιπὸν ἦτο τὸ μέσον, τὸ ὁποῖον θὰ διηκούνη τὴν παραγωγὴν καὶ οὐχὶ ἡ ἐπιβολὴ λιμενικῶν τελῶν πρὸς κατασκευὴν λιμένων.

Λέγω λοιπὸν ὅτι οἱ δρόμοι, ἰδίως δὲ οἱ σιδηροδρόμοι, θαῆσαν ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιοι θὰ ἔδιδον τὴν μεγάλην ὠθησιν εἰς τὴν παραγωγὴν τῆς νήσου καὶ οὐχὶ οἱ λιμένες. Οἱ λιμένες εἶνε ἡ τελευταία λέξις, εἰς τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ καταλήξῃ ὁ τόπος. Τὸ μόνον λοιπὸν, τὸ ὁποῖον θὰ ἠδύνατο νὰ πράξῃ ἡ Κυβέρνησις, καὶ τὸ ὁποῖον εὐχομαι νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψει, θὰ ἦτο νὰ προσκαλέσῃ ἐνταῦθα τὸν κ. Λουίτζη, ὁ ὁποῖος νὰ ἔλθῃ καὶ μελετήσῃ τὰ ζητήματα ταῦτα ἐπιτόπως καὶ νὰ υποβάλῃ τὴν ἐκθεσίν του, κατόπιν δὲ κατὰ Μάρτιον ἢ Ἀπρίλιον, ὅτε πάλιν θὰ ἦνε ἐνταῦθα ἡ Συνέλευσις, ἔχουσα τὴν ἐκθεσιν ταύτην νὰ συζητήσῃ καὶ ἀποφασίσῃ ἐπὶ τοῦ σπουδαιότητος καὶ ζωτικότητος τούτου θέματος.

Ἄλλ' ἡ Κυβέρνησις, κύριοι πληρεξούσιοι, ὑπόσχεται διὰ τοῦ προγράμματος αὐτῆς πληρεστέραν ὀργάνωσιν τῶν στρατιωτικῶν δυνάμεων τῆς χώρας.

Δὲν δύναμαι ἢ νὰ παρατηρήσω μετὰ πικρίας ὅτι αὐτὴ ἡ νῦν κυβέρνησις ἀνέκοψε τὴν ἐπὶ τούτῳ ἐργασίαν ἣν εἶχεν ἐπιτελέσει τὸ τρίτον ἐκτελεστικόν, τοῦ ὁποίου καὶ ἐγὼ ἀπετέλουν μέλος. Ἡ κυβέρνησις ἐκείνη ἔδωκε μεγάλην προσοχὴν εἰς τὸ ζήτημα τῆς στρατιωτικῆς προπαιδεύσεως, τοσούτῳ μᾶλλον, καθόσον παρετήρησε τὴν μεγάλην ὀρμὴν τοῦ Κρητικοῦ Λαοῦ εἰς τὴν ἴδρυσιν σκοπευτηρίων.

Δὲν ἐκδίδεται φύλλον τῆς ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως καὶ νὰ μὴ ἴδῃτε τὴν ἴδρυσιν σκοπευτηρίου καὶ σκοπευτικοῦ συλλόγου. Ἄλλ' οἱ σύλλογοι οὗτοι ἄνευ συνδρομῆς καὶ προστασίας καὶ ἐνείκας διευθύνσεως θεαίως δὲν δύναται νὰ μεγαλοουργήσωσιν. Εὐτυχῶς νόμος ἐν Ἑλλάδι ψηφισθεὶς ἐσχάτως, ἐκ τῶν ἀρίστων νόμων, οἵτινες ἐψηφίσθησαν ἀπὸ τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ Αὐγούστου καὶ ἐντεύθεν, προενόησε καὶ περὶ στρατιωτικῆς προπαιδεύσεως καὶ περὶ σκοπευτηρίων. Κατὰ τὸν νόμον ἐκεῖνον ἀφαιρεῖται ἐκ τῆς θητείας τῶν στρατιωτῶν τὸ χρονικὸν ἐκεῖνο διάστημα, τὸ ὁποῖον θὰ ἀπεδείκνυον ὅτι ἐχρησιμοποίησαν ἀσκόμμενοι στρατιωτικῶς κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἐκπαιδεύσεώς των οἱ πολῖται. Ὁ νόμος ἐκεῖνος, ἰδίως δι' ἡμᾶς τοὺς Κρητας, οἱ ὅποιοι δὲν εἴμεθα ἀκόμη ἐξοικωμένοι εἰς τὴν στρατιωτικὴν θητείαν, καὶ γνωρίζομεν πάντες μετὰ πόσης δυσφορίας κατατάσσονται ἀπὸ ἐδῶ καὶ πέρα εἰς τὸν στρατὸν οἱ ἡμέτεροι συμπολίται, ὁ νόμος ἐκεῖνος θὰ ἦτο εὐεργετικώτατος ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν, διότι ἐνῶ ἀφ' ἑνὸς θὰ ὑπεβοήθει τὴν ὀρμὴν τοῦ Κρητικοῦ Λαοῦ πρὸς τὰ σκοπευτήρια, ἀφ' ἑτέρου θὰ συνετέλει εἰς τὴν κανονικὴν λειτουργίαν τοῦ νόμου περὶ πολιτοφυλακῆς, διότι ἡ θητεία, ἡ ὁποία εἶνε ἀρκετὰ βραχεῖα, θὰ ἐβραχυνέτο ἀκόμη περισσότερον διὰ τῆς στρατιωτικῆς προπαιδεύσεως, διότι θὰ ἀφαιρέτο ὁ χρόνος ἐκεῖνος τῆς στρατιωτικῆς προπαιδεύσεως ἀπὸ τὴν τακτικὴν θητείαν.

Οὐδέποτε κατέγεινα εἰς τὴν στρατιωτικὴν νομοθεσίαν, καὶ ἐπομένως θὰ ἦτο ἔργον ἀνώτερον τῶν δυνάμεών μου νὰ ἐπιχειρήσω ἐγὼ αὐτὸς τὴν σύνταξιν τοιαύτου νομοσχεδίου, εὐτυχῶς εὖρον ἑτοιμον τὸν νόμον τὸν ἑλληνικὸν καὶ συνεργασθεὶς ἐγὼ καὶ οἱ ἄλλοι συνάδελφοί μου μετὰ τοῦ κ. Γαρδέλη προσηρμώσαμεν τὸν νόμον ἐκεῖνον πρὸς τὴν Κρητικὴν νομοθεσίαν, τὸν ἐψηφίσσαμεν καὶ τὸν ἐστείλαμεν εἰς τὸ Τυπογραφεῖον πρὸς δημοσίευσιν μὲ τὰς ὑπογραφάς μας, εἶχε δὲ τυπωθῆ καὶ ὑπελείπετο ἡ δημοσίευσίς του, ὅποτε ἐν τῷ μεταξὺ παρατηρήσεισθε τῆς Κυβερνήσεως

ἤς ἀπετέλουν μέλος, ἢ διάδοχος Κυβέρνησις ἀνέστειλε τὴν δημοσί-
ευσίν του. Δὲν κατηγοροῦ τὴν Κυβέρνησιν διὰ τὴν ἀναστολὴν τῆς δημο-
σιεύσεώς του, ὅπως τὸν τροποποίησιν ἀλλὰ τὴν κατηγοροῦ ὅτι ὑπὸ τὴν
πρόφασιν ὅτι ἐκεῖνος ὁ νόμος εἶχεν ἀτελείας ἐβράδυνε τόσον πολὺ εἰς
τὴν δημοσίευσίν του, ὥστε σήμερον ἀκόμη δὲν ἐδημοσιεύθη.

Β. Σκουλαῖς. Ὑπώνεται, κύριε Φούμης.

Κ. Φούμης. Τώρα; ἀπωλέσαμεν ὅμως, κύριε Ἐπίτροπε, ἐν ὀλό-
κληρον σχολικὸν ἔτος.

Γ. Μυλωνογιάννης. Περιεῖχε διατάξεις ἀφορώσας εἰς τὴν Χω-
ροφυλακίην, αἱ ὅποια εὑρίσκοντο εἰς ἀντίθεσιν πρὸς ἄλλους νόμους.
Δι' αὐτὸν τὸν λόγον ἀφήσαμεν τοῦτον.

Κ. Φούμης. Εὐχόμαι εἰς τὸ μέλλον νὰ συμπληρωθῇ αὕτη ἡ πα-
ράλειψις ἄλλ' ἀφοῦ ἡ Κυβέρνησις παρέλειψε πρᾶγμα τόσον εὐκόλον,
καὶ τὸ ὅποιον εὑρίσκεται εἰς χεῖρας τῆς ἤδη ἐτοιμοῦ καὶ ἐπεξεργασμένου
ὑπὸ ἄλλης Κυβερνήσεως, ἐπαγγέλλεται ἤδη τὴν πληρῆστεράν ὀργά-
νωσιν τῶν στρατιωτικῶν δυνάμεων. Ἄλλ' ἐν τῶν μελῶν αὐτῆς ὠρισμέ-
νως ἐν τῷ προγράμματι αὐτοῦ ἔχει ἐπαγγελθῆ ὅτι ἐρχόμενον εἰς τὴν
ἐξουσίαν θὰ περιορίσῃ τὴν δύναμιν τῶν ἀνδρῶν τῆς πολιτοφυλακῆς εἰς
597 ἀνδρας μόνον, καταργουμένου τοῦ ἐνὸς τάγματος. Λοιπὸν διὰ τοῦ
τρόπου τούτου ἐννοεῖ ἡ νέα Κυβέρνησις νὰ ὀργανώσῃ πληρῆστερον τὰς
στρατιωτικὰς δυνάμεις τῆς χώρας, διὰ τῆς καταργήσεως τοῦ ἐνὸς τῶν
δύο ταγμάτων τῆς Πολιτοφυλακῆς ;

Καὶ εἶνε σοβαρὸν νὰ λέγηται ὅτι θὰ ἐκπαιδευθῇ ὁ τόπος στρατιω-
τικῶς, ὅταν περιορίσωμεν τὴν στρατιωτικὴν δύναμιν ἀπὸ 3,500 κλη-
ρωτῶν οὓς ἔχομεν ἐτησίως ἐτοίμους πρὸς κατάταξιν εἰς 597 ἀνδρας;

Καὶ πόσαι περιπλοκαὶ θὰ γεννηθῶσιν ὅταν περιορίσωμεν τὰ δύο
τάγματα εἰς ἓν καὶ μόνον; Ἡκατάργησις τοῦ ἐνὸς τῶν ταγμάτων τῆς
πολιτοφυλακῆς ἰσοδυναμεῖ με αὐτὴν τὴν κατάργησιν τῆς πολιτοφυλα-
κῆς Ἦτο προτιμότερον νὰ τὸ εἴπωμεν καθαρὰ ὅτι καταργοῦμεν τὴν
πολιτοφυλακίην. Ἄλλ' ὁ ἀρχηγὸς τοῦ κυβερνῶντος κόμματος εἶνε ἐκεῖνος
ὁ ὅποιος, πολὺ δικαίως, ἐθεώρησε τὴν ἰδρυσιν τῆς πολιτοφυλακῆς ἐν
Κρήτῃ ὡς ἐν τῶν μέσων τῆς ἀπελευθερώσεως τοῦ τόπου. Διὰ τῆς πο-
λιτοφυλακῆς κατορθωθῆ ὅπως ἀποσυρθῶσι τὰ διεθνή στρατεύματα διὰ
τῆς πολιτοφυλακῆς ἔχει ἐξωτερικὴν παράστασιν ἡ Κρήτη ὡς ἐλευθέρα
χώρα ἔχουσα τὸ δικαίωμα νὰ ἔχῃ καὶ στρατιωτικὰς δυνάμεις. Διὰ τοῦ
μικροῦ ἐκείνου πυρῆνος τῆς πολιτοφυλακῆς δυνάμεθα εἰς τὸ μέλλον
νὰ ἐκπαιδευώμεν στρατιωτικῶς τὸν Κρητικὸν λαόν.

Ἄντ. Κατζουράκης. Ἐὰν ὑπο τὴν ἔννοιαν ὅτι ἡ Κρήτη ἔχει ἰδιαιτέραν παράστασιν διὰ τῆς πολιτοφυλακῆς λέγητε αὐτά, τὰ ὅποια λέγετε κάλλιον νὰ μὴ ἔχωμεν πολιτοφυλακὴν.

Κ. Φοῦμης. Διατί;

Ἄντ. Κατζουράκης. Διότι δὲν πρέπει νὰ ἔχῃ ἰδιαιτέραν παράστασιν ἡ πολιτοφυλακὴ, ἥτις κατὰ τὴν ἴδρυσιν αὐτῆς ἐθεωρήθη ὑφ' ἡμῶν ἀπάντων ὅτι εἶνε παράρτημα τοῦ ἐλευθέρου Βασιλείου καὶ μὲ τὸ ὅποιον δὲν δύναται νὰ ἐνωθῇ μόνον καὶ μόνον διότι ὑπάρχουσιν ἄλλοι λόγοι.

Κ. Φοῦμης. Δὲν εἶπον ἰδιαιτέραν παράστασιν, ἀλλ' ἐξωτερικὴν

Γ. Δασκαλογιάννης. Ἡμεῖς ἀφ' οὗ ἀποτελοῦμεν ἀναπόσπαστον μέρος τοῦ ἐλευθέρου Βασιλείου πρέπει νὰ ἔχωμεν ἀνάλογως τῶν ἀναγκῶν, τὰς ὁποίας ἔχομεν ἀνάλογον στρατιωτικὴν δύναμιν. Ἐχομεν λοιπὸν 1,500 πολιτοφύλακας καὶ 1,200 χωροφύλακας. Αὐτοὶ μᾶς ἐπαρκοῦσιν. Αὐτὸ λέγει ἡ Κυβέρνησις.

Β. Σκουλάς. Δὲν λέγει τοῦτο ἡ Κυβέρνησις. Ἡ Κυβέρνησις λέγει τὰ δύο τμήματα καὶ ὅτι τὸ δεῖξῃ ὁ προϋπολογισμὸς, ὅστις θὰ περιέχῃ καὶ τὰ δύο τμήματα.

Κ. Φοῦμης. Καὶ τὰ ὀλίγα μὲν ταῦτα ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐσωτερικὴν πολιτικὴν τῆς Κυβερνήσεως.

Εἰσέρχομαι ἤδη ὅπως ἐν γενικαῖς γραμμαῖς ἐξετάσω καὶ τὴν ἐξωτερικὴν πολιτικὴν αὐτῆς.

Μετὰ τὰς δηλώσεις τοῦ ἀξιότιμου κ. Κουνδούρου καὶ τὸν χαρακτηρισμὸν τὸν ὅποιον ὁ ἀξιότιμος πρόεδρος τῆς Ἀντιπολιτευσεῶς ἔδωκεν εἰς τὰς δηλώσεις ταύτας καὶ μετὰ τὰς ὁποίας φρονῶ καὶ ἐγὼ ὅτι ἀποκατέστη τελείως ἡ πολιτικὴ ἐνότης τοῦ Κρητικοῦ λαοῦ, δὲν θὰ εἶχον νὰ εἶπω οὔτε λέξιν ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου ἐὰν δὲν προσκαλούμην ἀπὸ διακοπῆς τινῶς τοῦ κ. Δασκαλογιάννη καὶ τοῦ κ. Λιονάκη κατὰ τὴν προηγουμένην συνεδρίασιν. Ὁ κ. Λιονάκης, πολὺ δικαίως καὶ ὀρθῶς, ὑπέμνησε τὴν Ἱερὰν Συμμαχίαν εἰς τὸν κ. Δασκαλογιάννην ὅταν ὠμίλησεν οὗτος περὶ τοῦ ἀκαταγωνίστου τῆς ἰσχύος τῶν Μεγάλων Δυνάμεων ὁ κ. Λιονάκης τὸν διέκοψεν εἰπὼν ὅτι ἡ Ἱ. Συμμαχία ἢ καταπνίγουσα τὰς ἐλευθερίας τῶν λαῶν ἢ το φοβερά ἀλλ' ἢ μικρά Ἑλλάς κατώρθωσε διὰ τῶν δεκαετῶν ἀγώνων καὶ θυσιῶν νὰ διαρρήξῃ τὴν Ἱερὰν ἐκείνην συμμαχίαν καὶ νὰ ἀναγκάσῃ αὐτὰς τὰς Δυνάμεις τινὲς τῶν ὁποίων ἀπετέλουν μέρος αὐτῆς, νὰ ἔλθωσιν ἄρωγοὶ εἰς τὸν ἀγῶνα αὐτῆς καὶ νὰ ἀπελευθερώσωσι τοῦλάχιστον μίαν γωνίαν,

Τινὲς. Ἀλλὰ, κύριε Φοῦμη, αἱ Προστάτιδες Δυνάμεις δὲν ἐστρά-

φρησαν έναντίον μας. Πῶς λέγετε αὐτὰ τὰ πράγματα καὶ παραβάλλετε τὴν Ἱερ. συμμαχίαν;

Κ. Φούμης. Μὴ νομίσητε ὅτι ἐγὼ θὰ ἐπιτεθῶ κατὰ τῶν Μ. Δυνάμεων. Πᾶν ἄλλο, οὐδὲ παρέβαλον ἐγὼ ταύτας πρὸς τὴν Ἱερὰν συμμαχίαν.

Β. Σκουλάς. Δὲν ἔχομεν κανένα ῥόβον δι' αὐτὸ κύριε Φούμη!

Γ. Δασκαλογιάννης. Σύσωμος ὁ Κρητικὸς Λαὸς ἤθελε νὰ ἀντιστῇ κατὰ τῶν προσομολογήσεων καὶ ἡ ἐκτελεστικὴ ἐπιτροπὴ τότε, χάριν ὀλίγων ἰδιωτικῶν ὑποθέσεων, παρεδέχθη τοὺς διερμηνεῖς τῶν ξένων προξένων νὰ παρακάθηνται εἰς τὰ δικαστήρια πρὸς βλάβην τοῦ ἐθνικοῦ μας ζητήματος.

Κ. Φούμης. Περιμένετε μόνον, κύριε Δασκαλογιάννη, καὶ θὰ διασκεδασθῇ ἡ περιέργειά σας, διότι ἀκριβῶς εἰσέρχομαι ἤδη εἰς τὸ θέμα τοῦτο. Ἀκριβῶς λοιπὸν ἄρχομαι τοῦ θέματος τοῦτου ἀπὸ τῆς διακοπῆς τοῦ κ. Δασκαλογιάννη.

Φρονῶ, κύριοι, ὅτι ὅ,τι κατώρθωσεν ὁ Κρητικὸς λαὸς νὰ ἀποκτήσῃ κατὰ τὴν ἀξιωματημιαν αὐτοῦ ἡμέραν καθ' ἣν εἰς τὸ πεδῖον τοῦ Ἄρειος ἐκήρυξε τὴν ἔνωσιν αὐτοῦ μετὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ Βασιλείου, ἐκεῖνο καὶ διετήρησε μέχρι τῆς στιγμῆς ταύτης ἀκέραιον φρονῶ ὅτι ὁ κρητικὸς λαὸς ἠδύνατο ἄλλως πῶς ἀμέσως τότε πολιτευόμενος νὰ ἀποκτήσῃ πλείονα ἢ καὶ αὐτὴν τὴν πλήρη ἔνωσιν. Τὸ σφάλμα ὅμως δὲν εἶνε ἰδιὸν μας· τὸ σφάλμα ἀνήκει εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν καὶ οὐ μόνον εἰς αὐτὴν ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς λοιποὺς πολιτικοὺς ἄνδρας τῆς Ἑλλάδος. Ὁ ἀξιώτιμος πληρεξούσιος καὶ τότε πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως

Γ. Παπαματτοράκης καλέσας με, μετὰ τὸ ψήφισμα ἐκεῖνο τῆς Ἐνώσεως καὶ ἀφοῦ ἐπέδωκαμεν τοῦτο εἰς τὰ προξενεῖα ἐπιτροπεία τῆς ὁποίας καὶ ἐγὼ εἶχον τὴν τιμὴν νὰ εἶμαι μέλος, μοὶ ἐξέθηκε τὰς ἰδέας του καὶ τὰς σκέψεις του, φρονῶ δὲ ὅτι ἦσαν καὶ τοῦ κ. Δασκαλογιάννη καὶ ἄλλων πληρεξουσίων σκέψεις, περὶ τοῦ ὅτι, μετὰ τὸ κήρυγμα τῆς ἐνώσεως δὲν ὑπελείπετο τίποτε ἄλλο παρά νὰ θέσωμεν ἐντὸς κιβωτίων τὰ ἀρχεῖα τῆς Κυβερνήσεως καὶ παραλαμβάνοντες ταῦτα μεταβῶσιν οἱ ἀρμόδιοι ὑπάλληλοι εἰς Ἀθήνας καὶ ζητήσωσιν ὅπως τοποθετηθῶσιν εἰς τὰ ἀρμόδια τμήματα τοῦ ἑλληνικοῦ ὑπουργείου καταργουμένης τῆς Κυβερνήσεως μεταβαινόντων καὶ τῶν Κρητῶν βουλευτῶν εἰς Ἀθήνας καὶ συγχαυνομένης ἐμπράκτως τῆς Κυβερνήσεως τῆς Κρήτης μετὰ τῆς Ἑλλάδος.

Εμ. Παπαγιαννάκης. Εἶπομεν καὶ οἱ βουλευταὶ νὰ μεταβῶμεν

τότε καὶ νὰ συμπαραδρέσωμεν μετὰ τῶν συναδέλφων τῶν ἐν τῇ Ἑλληνικῇ Βουλῇ. Αὐτὸ ἦτο τὸ σχέδιόν μου.

Κ. Λαγουδάκης. Καὶ οὕτως ἔπρεπε νὰ γίνῃ.

Α. Κατζουράκης. Καὶ μέγιστον σφάλμα ὅτι δὲν ἐπραγματοποιήθη.

Κ. Φούμης. Αὐτὸ ἦτο τὸ σφάλμα.

Τὸ σφάλμα τοῦτο κατὰ πρῶτον καὶ κύριον λόγον ὀφείλεται εἰς τὴν ἑλληνικὴν κυβέρνησιν, ἢ ὅποια τὸ ἀπέκρουσεν ὀφείλεται εἰς τοὺς ἀρχηγούς τῆς ἐν Ἑλλάδι Ἀντικολιτεύσεως, οἵτινες, ἐρωτηθέντες, ἔδωκαν ὅμοιαν ἀπάντησιν μετὰ τὴν ἑλληνικὴν κυβέρνησιν.

Φρονῶ ὅτι ἡ πολιτικὴ ἱστορία τοῦ τόπου ἀποδεικνύει ὅτι τὸ πλεῖστον τῶν συμβουλῶν, αἱ ὁποῖαι ἤλθον ἐξ Ἑλλάδος, ἦσαν ἄστοχοι καὶ ὅτι ὁ Κρητικὸς λαὸς σπανίως ἤκουσε ταύτας. Καὶ πρό ὀλίγων ἡμερῶν ἀκόμη, κύριοι, μᾶς συνεβούλευσαν νὰ μὴ προδῶμεν εἰς ψήφισμα ὅτι ἐμμένομεν εἰς τὸ ψήφισμα τῆς ἐνώσεως, ἀρκούμενοι εἰς τὸ προηγούμενον ἀλλ' ἡμεῖς μετ' ἀγανακτήσεως ἀντιπαρήλθομεν τὴν συμβουλήν ταύτην. Καὶ ἐπράξαμεν καλῶς. Καὶ τότε ἔπρεπε, κύριοι, αὐτὸ νὰ πράξωμεν. Ἀλλὰ δυστυχῶς δὲν τὸ ἐπράξαμεν καὶ διὰ τοῦτο μένει ἀκόμη ἐκκρεμὲς τὸ ζήτημά μας

Θὰ ἀντιλέξωσιν ἴσως ὅτι : τί θὰ ἐγίνοντο τὰ διεθνῆ στρατεύματα; Ἡμεῖς δὲν θὰ ἐπολεμοῦμεν τὰ διεθνῆ στρατεύματα ἡμεῖς θὰ ἐστελλόμεν τοὺς πληρεξουσίους μας εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ τοὺς ὑπαλλήλους μας ἐκεῖ. Ἐὰν τὸ ἐπράττομεν φρονῶ ὅτι κανεὶς δὲν θὰ μᾶς εἰμπόδιζεν. Ἡ Τουρκία εἶχεν ἄλλας τότε μεγάλας ἀσχολίας ἐνθυμούμαι δὲ ὅτι τότε ἐπίσημον πρόσωπον ἐπιφυλακτικὸς ἄλλως τε καὶ συντηρητικὸς ἀνὴρ μετὰ τοῦ ὁποίου συνεδούρηγν διὰ φιλίας, ἐξεφράζετο ὅτι ἦτο καιρὸς δράσεως.

Διατί; Διότι τότε, διὰ πρώτην φοράν, ἠνεώχθη ἡ κλειστὴ θύρα τῆς συμμαχίας Αὐστρίας καὶ Γερμανίας καὶ ἐτάχθη καὶ ἐκείνη κατὰ τῆς Τουρκίας καὶ ἦτο ἐπομένως ἡ στιγμή κατὰ τὴν ὁποίαν καὶ ἡμεῖς ἐὰν ἐτολμῶμεν θὰ ἐπετυγχάνομεν ἱκανοποιητικὸν ἀποτέλεσμα καὶ οὐχὶ τώρα ὅποτε ἀρ' οὐ ἐτελείωσε τὴν δουλειὰ τῆς ἢ Αὐστρία ἐξακολοθεῖ πάλιν τὴν πατροπαράδοτον πολιτικὴν αὐτῆς εἰλικρινούς μετὰ τῆς Τουρκίας φιλίας. Ἐν πάσῃ περιπτώσει τὸ σφάλμα ἐκεῖνο διεπράχθη καὶ εἶνε ἀνεπανόρθωτον. Γούτου δὲ τοῦ σφάλματος διαπραχθέντος δὲν ἔμενεν εἰς τὴν τότε ἐκτελεστικὴν ἐπιτροπὴν ἄλλο νὰ πράξῃ παρὰ ὅ,τι ἔπραξε, δηλαδὴ νὰ συμμορφωθῇ μετὰ τὴν ἀνάγκην καὶ νὰ ἔλθῃ εἰς συνεννόησιν μετὰ τῶν ἐδῶ ἀντιπροσώπων τῶν προστατίδων Δυνάμεων διὰ νὰ ἀναγνωρί-

σθῆ τοῦλάχιστον ἢ πραγματικῆ κατάτασις, ἣν ἐδημιουργήσαμεν καὶ ἣν ἡμεῖς ἐνωτικῶν καθεστῶς ἀπεκαλέσαμεν.

Δὲν ψέγω λοιπὸν τὸ ἐκτελεστικὸν ἐκεῖνο οὔτε διότι δὲν κατήργησεν ἁμέσως τὰς Capitulations καὶ ὅσον ἀφορᾷ τὰ δικαστήρια.

Βεβαίως κατὰ θεωρίαν, ἅμεσας συνέπειαι τοῦ ψηφίσματος τῆς Ἐνώσεως θὰ ἦτο νὰ εἰσαγάγῃ τοῦτο τὸ ἐλληνικὸν δασμολόγιον, καταργοῦν τὰς Capitulations καὶ εἰς τὰ τελωνεῖα, νὰ κλείσῃ καὶ τὰ ταχυδρομῖα τὰ ξένα, καταργοῦν τὰς Capitulations δυνάμει τῶν ὁποίων ὑφίστανται, νὰ ἀποκλείσῃ καὶ τοὺς προξενικοὺς παρέδρους ἀπὸ τὰ δικαστήρια, ἀλλὰ ταῦτα ἀπῆλθον τὴν σιναίνεσιν τῶν Δυνάμεων.

Γ. Δασκαλογιάννης. Αὐτὸ μόνον ὄφειλε νὰ πράξῃ ἡ Κυβέρνησις. Τὰ ἄλλα ὅλα τοῦτέστιν τὰ ἀναγνωρισθέντα δικαιώματά μας ἦσαν εἰς τὴν διακρίνωσιν τῶν Δυνάμεων.

Κ. Φούμης. Ἐν τούτοις δι' ἰδιαιτέρας συνεννοήσεως τοῦ ἐκτελεστικοῦ μετὰ τῶν προξένων ἐδόθη εἰς αὐτοὺς νὰ ἐνηθώσωσιν ὅτι παρηγγέλθησαν αἱ ἀρμόδιαι Ἀρχαὶ νὰ μὴ ἐγγράψωσιν εἰς τὰ πινακία τὰς ὑποθέσεις τὰς ἀφορώσας ξένους ὑπηκόους· τοῦτο ὅμως δὲν ἦτο καταργησις τῶν Capitulations διὰ τὰ δικαστήρια· πᾶν τούναντίον· ἦτο μάλιστα ἔμμισσος ἀναγνώρισις αὐτῶν. Καὶ διὰ τοῦτο ὅταν ἦλθον ἐγὼ εἰς τὴν ἐξουσίαν καὶ εὔρον τὸ ζήτημα φλέγον καὶ ἀπειλοῦν σοβαρὰς συνέπειας ἂν μὴ ἐλύετο, ἐπεισθὴν ὅτι εἰάν ἐνεμένομεν εἰς τὴν ἐσφαλμένην γνώμην τοῦ νὰ ἀποκρούσωμεν τὰς Capitulations κατὰ μίαν διεύθυνσιν ἐνῶ κατὰ τὰς ἄλλας ὑφίσταντο, θὰ ἐξημιούτο ἡ χώρα καὶ ὅτι ἦτο προτιμώτερον νὰ ὑποχωρήσωμεν καὶ εἰς τὸ σημεῖον ἐκεῖνο καὶ νὰ μὴ προκαλέσωμεν διεθνή κατασχίν. Εἰργάσθην μετ' αὐταπαρνήσεως ἐπὶ τούτῳ, νομίζω δ' ὅτι ἂν προσέφερον καὶ ἐγὼ ὑπηρεσίας εἰς τὴν πατρίδα μου ἢ μεγαλειτέρα ἐκ τῶν ὑπηρεσιῶν τὰς ὁποίας προσέφερον ἦτο ἐκεῖνη.

Γ. Δασκαλογιάννης. Ἐμὲ μὲ ἐκάλεσας, κύριε Φούμη, καὶ ἐνθυμοῦμαι ὅτι εἰς τὰς παρατηρήσεις μου ὅτι δὲν πρέπει νὰ ὑποχωρήσωμεν μοῦ εἶπατε ὅτι πρέπει νὰ ὑποχωρήσωμεν εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο, τὸ ὁποῖον εἶναι μεταξύ ἡμῶν καὶ τῶν Εὐρωπαϊκῶν καὶ δὲν δυνάμεθα νὰ ἀντιταχθῶμεν, εἰς πᾶν ἄλλο ὅμως σημεῖον τὸ ὁποῖον θὰ γεννηθῇ μεταξύ ἡμῶν καὶ τῆς Τουρκίας, ξένον πρὸς τὰς Δυνάμεις, θὰ ἀντιταχθῶμεν μέχρι ἐσχάτων. Ἐκτοτε δὲ ἐγεννήθησαν 3—4 ζητήματα ἐθνικῆς σημασίας, ἀλλὰ πάντοτε ὑμεῖς εἴσατε ὑπὲρ τῆς ἀφόγου στάσεως.

Κ. Φούμης. Θὰ σὰς ἀπαντήσω καὶ θὰ ἴδῃτε ὅτι εἰμὶ συνέπεστατος. Ἀκριβῶς αὐτὴν τὴν δῆλωσιν ἔκαμα τῶ κ. Δασκαλογιάννη ὅταν ἐπρόκειτο τὸ ζήτημα τῆς σημαίας· τοῦ ἔλεγον· δὲν ἔχομεν δίκαιον εἰς τὸ

ζήτημα τῆς σημαίας διότι εἶναι ἐξηκριβωμένον ὅτι τὴν ἡμέραν κατὰ τὴν ὁποίαν ἀπεχώρουν τὰ διεθνή στρατεύματα ἦλθεν ἡ Κυβέρνησις εἰς συνενόησιν περὶ τῆς σημαίας μετὰ τῶν ἀντιπροσώπων τῶν Δυνάμεων διὰ τὴν τοῦ Φιρκᾶ καὶ τὴν ἐν Σούδα, καὶ διὰ μὲν τὴν ἐν Σούδα σαφῶς οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν Δυνάμεων ἐδήλωσαν εἰς τὴν Κυβέρνησιν ὅτι ἔχουσι τριαύτας ὁδηγίας ἀπὸ τὰς κυβερνήσεις των ὥστε νὰ μὴν ἐπιτρεψῶσιν ὅπως ὑψωθῇ αὕτη, διὰ δὲ τὴν τοῦ Φιρκᾶ εἶπον ὅτι δὲν ἔχουσι μὲν ὠρισμένας ὁδηγίας ἀπὸ τὴν Κυβέρνησιν των ἀλλ' ὅτι ἐφρόνουσι ὅτι ἐν ταῖς γενικαῖς ὁδηγίαις περιλαμβάνετο καὶ τοῦτο καὶ συνέστησαν εἰς τὸ ἐκτελεστικὸν νὰ μὴ τὴν ὑψώσῃ σφᾶλμα δὲ ἦτο ὅτι τὴν ὑψώσῃ, διότι θὰ ἠδύνατο νὰ χαρακτηρισθῇ, ὡς καὶ ἐχαρακτηρίσθη, παραβίασις τοῦ καθεστῶτος, τὸ ὅποιον ἀπεκτῆθη τὴν ἡμέραν τῆς ἀναχωρήσεως τῶν διεθνῶν στρατευμάτων.

Ἐμμ. Λογιάδης. Ἀπεναντίας ἠρωτήθησαν καὶ εἶπον ὅτι δυνάμεθα νὰ τὴν ὑψώσωμεν χωρὶς ὅμως θόρυβου καὶ δι' αὐτὸ ὑψώθη.

Κ. Φύμης. Ἐγὼ ἔχω τὴν ἐναντίαν πληροφορίαν.

Ἐμμ. Λογιάδης. Αὐτὰ εἶναι τὰ ἀκριβῆ γεγονότα· διὰ μὲν τὴν Σούδα ἐπὶ ὅσον μένουσιν οἱ στόλοι μας ἐκεῖ καλὸν εἶναι νὰ μὴν ὑψωθῇ, διὰ δὲ τὴν τοῦ Φιρκᾶ μᾶς εἶπον νὰ ὑψωθῇ ἄνευ θορύβου ὅμως.

Κ. Φύμης. Πρώτην φοράν τὸ ἀκούω αὐτό. Μέχρι τοῦδε εἶχον ἐναντίαν πληροφορίαν.

Λοιπὸν εἶπον εἰς τὸν κ, Δατακλογιάννην καὶ τοὺς ἄλλους συμπολίτας μου ὅτι διὰ μὲν τὴν τοῦ Φιρκᾶ πρέτει νὰ ὑποχωρήσωμεν, ἀλλ' ἂν αἱ Δυνάμεις ἤξιουν νὰ καταβιάσωμεν τὴν σημαίαν ἀπὸ τὰ τελωνεῖα ἢ ἀπὸ τὸ διοικητήριον ἢ οἰονδήποτε ἄλλο σημεῖον ὅπου ἦτο ἡδη ὑψωμένη, τοῦ ἔδιδον τὸν λόγον μου ὅτι θὰ εἴμην καὶ ἐγὼ ἑτοιμὸς νὰ ἀποθάνω μετ' αὐτῶν ὑπὸ τὰς σημαίας ταύτας, διότι ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει θὰ παρεβιάζον αἱ Δυνάμεις τὸ καθεστῶς ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον δὲν τὸ ἀνεγνώρισαν μὲν διεθνῶς, ἀλλὰ τὸ ἠνέχθησαν.

Καὶ εἰς τὸ μεταγενέστερον ζήτημα, κύριοι, εἰς τὸ τοῦ ὅρκου ἡ χώρα εἶχεν ἀναλάβει ὑποχρεώσεις, διότι τὴν στιγμήν κατὰ τὴν ὁποίαν τὸ πρῶτον ἐκτελεστικὸν ἠνέχθη τοὺς μουσουλμάνους ὑπαλλήλους νὰ ἀξασκοουθῆσσι τὰ καθήκοντά των χωρὶς νὰ βιώσῃ τὸν ὅρκον ἐν ὀνόματι τοῦ Βασιλέως τῶν Ἑλλήνων, τὸ ζήτημα τῆς μὴ ὀρκωμοσίας τῶν μουσουλμάνων ἦτο λελυμένον καὶ ἐπομένως δὲν ἔπρεπε νὰ τὸ ἐπαναφέρωμεν.

Γ. Δασκαλογιάννης. Ἀμέσως μετὰ τὴν ἐκλογὴν τῆς ὑπαρχούσης συνελεύσεως, ἐκλεγείσης ἐπὶ τούτῳ, τὸ πρῶτον ἐκείνου τῶν μουσουλμάνων κατηγορήθη καὶ δὲν ἐπρόκειτο πλέον περὶ ὄρκου ὑπαλλήλων ἀλλὰ περὶ ὄρκου τῶν πληρεξουσίων τῆς Συνελεύσεως ἐν ὀνόματι τοῦ Βασιλέως τῶν Ἑλλήνων.

Κ. Φούμης. Εἶπον ὅτι ἀπὸ τῆς στιγμῆς καθ' ἣν τὸ πρῶτον ἐκτελεστικὸν ἠνέχθη μουσουλμάνους ὑπαλλήλους νὰ ἐξακολουθήσωσι νὰ ἐργάζωνται, τὸ ζήτημα ἦτο λελυμένον,

Γ. Δασκαλογιάννης. Πολὺ κακά. Μοῦ κάμνει ἐντύπωσιν ἡ δηλώσις σας καθόσον ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἀπὸ τῆς 24 7)θρίου 1908 καὶ ἐνταῦθεν δὲν ἀνέμιχθη εἰς τὸ ζήτημα μας, ὡς ἐπισήμως ἐδήλωσεν εἰς τὰς Δυνάμεις, προγενεστέρως δὲ πᾶν ὅ,τι μᾶς ὑπέβαλε τὸ ἠκούσαμεν καὶ τὸ ἐξετελέσαμεν κατὰ γράμμα. Ἦγαν ἡμεῖς δὲ διότι δὲν θυνάμεθα νὰ βλέπωμεν εἰς τὸ Συνέδριον τοῦτο νὰ φέγηται ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις καὶ ἂν ὑποθετῆ ὅτι μᾶς ὑπέδειξε τι ἐθνικόν, καὶ ἀνέμενον νὰ διαμαρτυρηθῆ ὁλόκληρος ἡ Συνέλευσις καὶ νὰ εἴπῃ εἰς τὸν κ. Φούμην ὅτι δὲν λέγει ἀκριβῆ.

Κ. Φούμης. Θεμελιώδης ἀρχὴ τοῦ κόμματος, μετὰ τῶν μελῶν τοῦ ὁποίου συνεργάζεσθε αὐτὴν τὴν στιγμὴν, εἶνε τὸ δόγμα τοῦτο, ὅτι ὁ Κρητικὸς λαὸς πρέπει νὰ ἔχῃ κυρίαν γνώμην ἐπὶ τοῦ ἐθνικοῦ του ζητήματος.

Γ. Μαοῦς. Δὲν εἶνε καὶ δόγμα νὰ μὴ ἀκούῃ τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν.

Κ. Φούμης. Ὅταν ἔστειλε τὸ ὑπουργεῖον Θεοτόκη ἐδῶ τὸν πρόεδρον τῆς Ἑλληνικῆς Βουλῆς τὸν κ. Μπουφίδην, μὲ ὀδηγίαν ἵνα μὴ δεχθῶμεν τὴν νόταν τῶν Δυνάμεων, ἡμεῖς τότε ἀπεκρούσαμεν τὴν συμβουλήν ἐκείνην, καὶ ἠναγκάσθη οὗτος νὰ φύγῃ ἄπρακτος.

Γ. Βορεαῖος. Τώρα εἴμεθα ἡνωμένοι !

Ἄντ. Καζουράκης. Βεβαίως ὁ τόπος, καὶ ὅλοι εἴμεθα σύμφωνοι περὶ τούτου, πρέπει νὰ ἔχῃ γνώμην κυρίαν, προκειμένου περὶ τῆς τύχης του, ἀκούων πάντοτε τὰς συμβουλὰς καὶ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ἀλλὰ ἵνα μὴ γεννηθῆ ἡ ἐντύπωσις ὅτι ἡμεῖς μεμψόμεθα τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν διὰ τὰ σφάλματά της, λέγω ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἐκείνην τὴν ἐποχὴν, ὡς εἶχον τὰ πράγματα, καὶ μὲ τὴν ἀναγγελίαν ὅτι ὁ Ἀγγλικὸς στόλος ἐξέπλευσεν ἀπὸ τὴν Μάλταν, ἐρχόμενος εἰς Κρήτην, εὐρίσκειτο πρὸ διεθνῶν λόγων τοιοῦτων ἀπέγαντι τῶν Δυνάμεων, ὥστε δὲν ἠδύνατο νὰ κάμῃ ἄλλο τι ἢ νὰ μᾶς

διατάξει νὰ μὴ παραβιάσωμεν τὴν προστασίαν, τὴν ὁποίαν εἶχον αἱ Δυνάμεις ἐπὶ τῆς Κρήτης, διὰ τῆς μεταβάσεώς μας εἰς Ἀθήνας. Ἄλλ' ἡμεῖς οἱ ὅποιοι ἔχομεν γνώμην, καὶ πρέπει νὰ ἔχωμεν περὶ τῆς τύχης μας, ἔπρεπε νὰ δειώμεν ὅτι ὠρείλομεν νὰ ὑπάγωμεν, ἔπρεπε νὰ δίδωμεν ποῖα ἦσαν αἱ συνθήκαι, ὑπὸ τὰς ὁποίας εὕρισκετο ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, καὶ τὸ σφάλμα ἐκεῖνο ἀκέραιον εὐθύνην ἡμᾶς καὶ μόνον ἡμᾶς, καὶ τοῦτο ἐπικυβερνήτωμα μὴ θεωρηθῆ, ὅτι μεμρόμεθα τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, διότι πρέπει νὰ γνωρίζωμεν καὶ τὰς συνθήκας, ὑφ' ἃς αὕτη εὕρισκετο τότε.

Ἄντ. Κατζουράκης. Ἐπιτρέψατέ μοι καὶ ἐτέραν διακοπὴν.

Αἱ Δυνάμεις μέχρι σήμερον πρὸς μὲν τὴν Τουρκίαν, σπεύδουσιν ἵνα λυθῆ τὸ ζήτημα, λέγουσιν : «δὲν εἶνε καιρὸς ἀκόμη» ἀφήνουσαι νὰ ὑπονοηθῆ ὅτι τὸ ζήτημα θὰ λυθῆ κατὰ τοὺς Τουρκικοὺς πόθους· εἰς ἡμᾶς, ζητοῦντας λύσιν καὶ λύσιν τελειωτικὴν, ἤτοι τὴν ἔνωσιν, λέγουσιν «μὴ διάξοθε διότι δὲν εἶναι καιρὸς» ἀφήνουσαι νὰ ὑπονοηθῆ ὅτι τὸ ζήτημά μας θὰ λυθῆ κατὰ τοὺς ἰδικούς μας πόθους. Ἐκ τούτου καταφαίνεται ὅτι ἡ διπλωματία, ἡ ὁποία δὲν ἔχει καρδίαν, ἐμπαίζει ἀμφοτέρους, ἵνα οὕτω ἐξυπηρετῆ ἄλλους σκοπούς, τίς οἶδε, ποίους διότι τὰ μυστήρια τῆς διπλωματίας εἶνε ἀνεξιχνίαστα. Ἐν τῷ μεταξύ ἡ Τουρκία, ἡ ὁποία ἠπειλεῖ μέχρι τῆς χθὲς τὴν Ἑλλάδα κατὰ ξηρὰν, διὰ τῆς Θεσσαλίας, ἀρχίζει νὰ ἐξοπλίζεται καὶ κατὰ θάλασσαν ἵνα οὕτω δυνηθῆ νὰ μᾶς ἀπειλῆ καὶ ἐκ Πειραιῶς. Φρονῶ ἐπομένως ὅτι, ὄνεξαρτήτως τοῦ ὅτι ἡ κατάστασις αὕτη εἶνε ἀφόρητος, διότι εἶνε ἀκέφαλος, καὶ ὅτι ἡ κατάστασις αὕτη εἶνε συνδεδεμένη μετὰ τῆς δημοσίας τάξεως, ἡ ὁποία εἶνε εἰς τὸ ἀκρότατον σημεῖον τῆς δοκιμασίας καὶ δὲν εἶνε δυνατόν νὰ κρατήσῃ αὕτη ἐπὶ πολὺ, ὅτι πᾶσα ἡμέρα παρερχομένη, ἀφ' οὗ ἡ μὲν Τουρκία πυρετωδῶς ἤρχισε νὰ ἐξοπλίζεται καὶ κατὰ ξηρὰν καὶ κατὰ θάλασσαν, εἶνε ἐπὶ ζημίᾳ καὶ εἰς θάρος ἡμῶν, διότι δυστυχῶς ἡ Ἑλλάς, κατὰ τὴν ἐμὴν ἀντίληψιν, μέχρι μὲν σήμερον δὲν ἔκαμε σπουδαῖα βήματα, ὥστε στρατιωτικῶς καὶ ναυτικῶς νὰ ἀναλάβῃ τοιαύτην θέσιν ὑπέροχον ἀπέναντι τῆς Τουρκίας ἵνα ὑπάρχῃ βάσιμος ἐλπίς ὅτι θὰ δυνηθῆ ν' ἀπειλήσῃ τὸ ἔδαφός της ἡμέραν τινά. Οὐδὲ πιστεύω ὅτι εἶνε δυνατόν ἡ Ἑλλάς, στρατιωτικῶς ὀργανομένη καὶ κατὰ ξηρὰν καὶ κατὰ θάλασσαν, ἀποτελουμένη ἀπὸ 21)2—3 ἑκατομμύρια ψυχῶν ἐν ὅλῳ, νὰ δυνηθῆ νὰ ἀνακτήσῃ τοιαύτην προνομιοῦχον θέσιν, ὥστε νὰ ἀπειλήσῃ ἐπιθετικῶς τὴν Τουρκίαν ἀποτελουμένην ἀπὸ 35 ἑκατομμύρια. Ἐφ' ὅσον δὲ ἡ Ἑλλάς, ἀναδιοργανομένη

στρατιωτικῶς καὶ ναυτικῶς θὰ δύναται μόνον, νὰ τηρήτῃ ἀμυντικὴν στάσιν, οὐχὶ ὁμῶς καὶ ἐπιθετικὴν ἀπέναντι τῆς Τουρκίας, πᾶν ζήτημα Ἑλληνικόν, ὑπαγόμενον εἰς τὴν ἀκτῖνα τῆς ἐνεργείας τῆς, ἐκ τῶν ζητημάτων αὐτῶν, ἐμμέσως δ' εἶνε καὶ τὸ Κρητικόν, θὰ τὸ μεταχειρίζηται ὡς μετεχειρίσθη καὶ τὸν ἄλλον ὑπόδουλον Ἑλληνισμόν, τὸν ὁποῖον μετεχειρίσθη μέχρι σήμερον, ὡς ἐκβιαστικὸν μέσον πρὸς τὰς Δυνάμεις ἵνα τὰς ἐξαναγκάσῃ καὶ λύσωσι τὸ ζήτημά μας, κατὰ τοὺς πόθους τῆς, ἐφ' ὅσον, λέγω, ὁ Ἑλληνισμὸς θὰ εὐρίσκεται εἰς τὴν ἄμεσον ἀκτῖνα τῆς ἐνεργείας τῆς Τουρκίας, ἡμεῖς, μὴ δυνάμενοι νὰ ἀναλάβωμεν ἐπιθετικὴν στάσιν, τίποτε δὲν πρέπει νὰ ἐλπίζωμεν ὅτι θὰ ὠφεληθῶμεν διὰ τῆς παρόδου τοῦ χρόνου, τὸναντίον μάλιστα φοβοῦμαι ὅτι θὰ βῶσωμεν καιρὸν εἰς τὴν Τουρκίαν, ἐξοπλιζομένην καλῶς καὶ κατὰ ξηρὸν καὶ κατὰ θάλασσαν καὶ ἀναλαμβάνουσαν ἀπέναντι ἡμῶν, μᾶλλον ἀγέρωχρον στάσιν, νὰ κατορθώσῃ, ἐκδιάζουσα διὰ τῶν στρατιωτικῶν τῆς καὶ ναυτικῶν δυνάμεων τὰς Δυνάμεις, νὰ ἐπιτύχῃ λύσιν εἰς τὸ ζήτημά μας, σύμφωνον πρὸς τοὺς πόθους αὐτῆς, οἵτινες ἀντιτίθενται πρὸς τοὺς πόθους σύμπαντος τοῦ Χριστιανικοῦ Κρητικοῦ Λαοῦ καὶ τοῦ Ἑλληνισμοῦ.

Καταλήγων λοιπὸν, φρονῶ ὅτι δὲν πρέπει νὰ ἐλπίζωμεν ὅτι διὰ τῆς παρτάσεως αὐτῆς τῆς καταστάσεως, εἶνε δυνατόν νὰ κερδίσωμεν τι, ἀλλὰ πρέπει νὰ τὸ πάρωμεν ἀπόρρασις ὅτι πρέπει νὰ ὑποστηρίχθῃ εἰς τὰς Δυνάμεις ὑφ' ἡμῶν, ἀρνούμενων νὰ συμπράξωμεν πρὸς κατάστασιν ἀφόρητον καὶ πρὸς οἰκονομικῶς κατὰστάσιν ἢ ὅποια θὰ μᾶς ὀπισθοχώρῃ ἐνωτικῶς, ὅτι εἶναι καιρὸς πλέον νὰ λυθῇ τὸ ζήτημά μας διὰ τῆς Ἐνώσεως. εἴτε τυπικῶς καὶ οὐσιαστικῶς εἴτε τούλαχιστον οὐσιαστικῶς, ἥτις λύσις συνίσταται εἰς τὴν ἀφομοίωσιν τοῦ τόπου διοικητικῶς καὶ οἰκονομικῶς πρὸς τὸ Ἐλευθέρων Βασιλείων διατηρουμένης μόνον τῆς ψιλῆς ἐπικυριαρχίας τοῦ Σουλτάνου.

Ἰ. Λεκανιδίης. Ἐνόμιζον ὅτι θὰ μᾶς ἔλεγεσ καὶ ἄλλο. Ὁ κ. Φούμης εἶπε νὰ μείνωμεν εἰς τὸ καθεστῶς αὐτό.

Ἰ. Περδικογιάννης. Ἐπιτρέπονται τοιαῦται συζητήσεις ἐδῶ μέσα;

Ἰ. Λεκανιδίης. Ἀφοῦ εἶνε ἀντίθετος πρὸς τὰ συμπεράσματα τοῦ κ. Φούμη εἶνε ἀνάγκη ἀπαραίτητος νὰ ἴδωμεν ποῦ καταλήγει ὁ κ. Καρίζουράκης.

Ἄντ. Καρίζουράκης. Καταλήγων λέγω ὅτι δὲν δύναται ὁ Τόπος νὰ ὀπισθοδρομησῇ ἀπὸ αὐτὸ τὸ ἐπίπεδον, ἀλλ' ὅτι καὶ δὲν δύναται νὰ μείνῃ, πολὺν χρόνον, εἰς αὐτό, διότι αὐτὴ ἡ κατὰστάσις, ὅπως εἶνε

δὲν τοῦ ἐπιτρέπει νὰ ζήσῃ ἐκ πάσης ἀπόψεως. Κατ' ἀνάγκην λοιπὸν πρέπει νὰ εὔρη τρόπον νὰ ζήσῃ.

Τὸ μόνον δὲ τὸ ὁποῖον ἔχει νὰ ἀντιτάξῃ ὁ τόπος, εἶνε ἡ παθητικὴ ἀντίστασις, κατὰ πανισχύρων καὶ κατὰ προστατῶν.

Παθητικὴ δὲ ἀντίστασις εἶνε νὰ εἴπῃ εἰς τὰς Δυνάμεις : δὲν δύναμαι πλέον νὰ ζήσω ἀλλὰ καὶ δὲν δύναμαι νὰ διαπραγμήσω ὅπως σὰς ἐξαναγκάσω, ἀλλ' ἀρνοῦμαι πᾶσαν περαιτέρω σύμπραξιν εἰς κατὰστικαὶν, ἢ ὅποια ὑπὸ τὸν τύπον τῆς ἐνώσεως, τῆς μὴ ἀναγνωριζομένης ὑφ' ὑμῶν ἐκλύει καὶ καταστρέφει τὸν τόπον τοῦτον.

Ἰ. Λεκανίδης. Νὰ εἴπῃ· ἔλθε νὰ λύσῃς τὸ ζήτημα ἀκαίρως, ὅτῳτε ἡ λύσις θὰ ἦτο ἀντίθετος !

Κ. Φούμης. Εἶμαι σύμφωνος μετὰ τοῦ κ. Κατζουράκη ὅτι ἐκ σφάλματος ἡμῶν ἢ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως μᾶς ἐξέφυγεν ἐκ τῶν χειρῶν μας μία περίστασις, ἀλλὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἢ Ἑλλάς, ὡς αἱ μωραὶ παρθένοι, εἰρήθη ἀνέτοιμος νὰ ἐπωφεληθῇ τῆς περιστάσεως. Ἀκριβῶς μετὰ τὴν ἀποτυχίαν ταύτην προεῖπον ὅτι ὡς ἀποτέλεσμα θὰ ἔχωμεν ἐπανάστασιν, ἣτις καὶ ἐξεδηλώθη διὰ τῶν ἐν Γουδί συμβάντων.

Γ. Μαρθῆς. Μήπως εἴχετε ἐπιστολάς ;

Κ. Φούμης. Καμμίαν. Οὐδὲ ἐγνώριζον ποσῶς τὴν ὑπαρξιν καὶ τοῦ στρατιωτικοῦ συνδέσμου.

Γ. Μαρθῆς. Λέγω τοῦτο, διότι ἦτο γνωστὸν εἰς τοὺς κύκλους τοὺς Ἑλληνικοὺς ὅτι θὰ ἐγίνετο αὕτη.

Γ. Παπαδόπετρος. Οὐδεμία ἐνέργεια ἠδύνατο νὰ φέρῃ τὸ ἀποτέλεσμα, τὸ ὁποῖον ἡμεῖς προσεδουκῶμεν εἰς αὐτὴν τὴν περίστασιν καὶ εἶνε γνωστὸν ὅταν ἐξεκίνησεν ἡ Ἑλλάς ἀποστέλλουσα τὸν Βάσσαν ἐδῶ, αὕτη ἀπεπέμφθη, διότι: οἱ διεθνεῖς συνθήκαι ἦσαν τοιαῦται.

Ἄντ. Κατζουράκης. Εἶνε γνώμη ἐναντία τῆς κοινῆς γνώμης ὄλων τῶν παρακολουθούτων τὴν ἐξέλιξιν τῶν πραγμάτων. Ἡμεῖς ἐν γινώσκονμεν, ὅτι ἀπωλέσαμεν μίαν εὐκαιρίαν τότε.

Κ. Φούμης. Ἐγραφον λοιπὸν τότε, ὅτι ἄμμεσον ἀποτέλεσμα τῆς ἀποτυχίας τοῦ Κρητικοῦ ζητήματος θὰ ἦτο ἐπανάστασις ἐν Ἑλλάδι, κατὰ πράγματα ἦλθον καὶ ἐπεβεβίωσαν τὰ γραφόμενά μου, ἔγραφον δημοσίᾳ πρὸς τὸν Βασιλέα ὅτι ἢ ἐκεῖνος πρέπει νὰ τεθῇ ἐπὶ κεφαλῆς τῆς ἐπαναστάσεως ἢ ὅτι ὁ λαὸς θὰ κάμῃ τὴν ἐπανάστασιν.

Ἡ ἐπανάστασις ἐν Ἑλλάδι ἐξηκολούθησε τὴν ἐξέλιξιν τῆς τὴν ἱστορικῆν, καὶ ὅστις ἐμελέτησε τὴν ἱστορίαν τοιοῦτων ἐπαναστάσεων

δύναται νὰ προεικάζῃ, ὅτι καὶ ἡ ἐπανάστασις ἐν Ἑλλάδι θίλει φέρῃ τὰ ἀποτελέσματά της, ἴσως διὰ διαφόρων ἐλιγμῶν, ἴσως διὰ μέσου ἀποτυχῶν, ἀλλὰ τὸ τέλος ἢ ἦνε ἡ θορίμβος τῆς ἐπαναστάσεως, διότι ἀροῦ ἅπαξ ὁ λέων ἐξεγεροθῆ, δὲν εἶνε δυνατόν πλέον νὰ ἐπαναπέσῃ εἰς νάρκην. Ὁ ποιητὴς λέγει, ὅτι σιγᾷ ὁ θεὸς καὶ κοιμᾶται ὁ δοῦλος, πλὴν συλλαβὴν ἐὰν εἰπῆ ὁ Θεὸς ἐξεγείρεται ὁ δοῦλος, οὐχὶ λιγῶς, ἀλλὰ τίγρις λυσσῶσα καὶ ἀχόρταγος λύκος.

Πλανῶνται ἐκεῖνοι, οἵτινες νομίζουσι ὅτι δύναται νὰ θέσωσι τὸ φῶματρον εἰς τὴν ἀγανάκτησιν τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, ὁ Ἑλληνικὸς λαός, δι' ἐλιγμῶν ἴσως, ἀλλὰ πάντοτε θὰ πραγματοποιῆ τὸν σκοπὸν τῆς ἐπαναστάσεως· ὁ σκοπὸς τῆς ἐπαναστάσεως ἐκείνης ἢ παρὰ τῆς τὰ μέσα εἰς τὴν λύσιν τοῦ Κρητικοῦ ζητήματος. Δὲν εἶμαι, κύριοι, ἐκ τῶν αἰσιοδόξων ἐκείνων, οἵτινες φρονοῦσιν ὅτι ἡ λύσις τοῦ Κρητικοῦ ζητήματος ἐπικεῖται τούναντίον, ἀφ' οὗ ἅπαξ ἡ εὐκαιρία ἐκείνη διεφυγεν, φρονῶ ὅτι ἰκανὸς ἴσως χρόνος ἢ παρέλθῃ ἕως ὅτου παροῦσι αὐτῇ νέα τοιαυτῇ, ἀλλὰ τὴν εὐκαιρίαν ταύτην ἀσφαλῶς θὰ τὴν παράσχωσιν οἱ Νεότουρκοι. Εἶνε γνωστὸν ὅτι τὸ τρίτον πείραμα τῆς ἀναγεννήσεως τῆς Τουρκίας σχεδὸν ἔληξε πλέον ὁ πεπολιτισμένος κόσμος ἐπίσθη ὅτι ἐναυάγησεν· δὲν ἔχετε παρὰ νὰ ρίψητε ἐν ἐλῆμμα ἐπὶ τῆς ἰσωτερικῆς καὶ ἐξωτερικῆς καταστάσεως τῆς Τουρκίας, ἵνα πεισθῆτε περὶ τούτου. Ἐσωτερικῶς ἡ Τουρκία δὲν παρουσιάζει τίποτε ἄλλο παρὰ οἰκονομικὴν ἐξάθρωσιν χεῖρονα ἀπὸ τὴν τῆς Χαμιτείου καταστάσεως—Ἡ κρατοῦσα τάξις ἐστήριξε τὴν ὑπεροχὴν της ἐπὶ τοῦ στρατιωτικοῦ νόμου, ἐπὶ τῆς ἀρνήσεως τῶν δικαιῶν τοῦ ἀνθρώπου καὶ παντοειδῶν καταπίεσεων, ὧν ἄμεστον ὑπῆρξεν ἀποτέλεσμα ἡ ἔκρηξις ἀλλεπαλλήλων ἐπαναστάσεων ἐν Ἀλβανίᾳ, ἐν Ἀραβίᾳ καὶ ἐν Συρίᾳ ἐν τῷ αἵματι πλεουσῶν ἀλλὰ μὴ καταστελλομένων.

Ἐξωτερικῶς παρουσιάζει κράτος τὸ ὁποῖον ἐλησμόνησε τὴν πατροπαράδοτον πολιτικὴν του, τοῦ νὰ στηρίξῃ τὴν ὑπαρξίν του ἐπὶ τῆς ἀντιζηλίας τῶν Δυνάμεων, ἔκλινε τὴν πλάστιγα τῆς προτιμήσεως ὑπὲρ τοῦ ἑνὸς τῶν συνδέσμων, προκλήσαν οὕτω τὴν ἀντίδρασιν τοῦ ἑτέρου, ἐπὶ προφανεῖ ζήτημα αὐτοῦ.

Ὑπὸ ταύταις λοιπὸν συνθήκαις ἡμεῖς, οὗ μόνον δὲν πρέπει νὰ ἀπολέσωμεν τὰς ἐλπίδας μας ἐπὶ τῇ τελείᾳ νίκῃ, ἀλλὰ καὶ πρέπει νὰ ἡμεθεὺς εὐέλπιδοι ἐπὶ τὸ μέλλον καὶ ἔχοντες πεποίησιν ἐπὶ τὰς δυνάμεις τοῦ ἔθνους καὶ τὰς ἰδίας, μὲ τὴν διαφοράν ὅτι πρέπει νὰ ὀχυρωθῶμεν μὲ μεγάλην ὑπομονὴν καὶ ἐπιμονὴν ἐμμένοντες εἰς τὸ καθεστῶς.

Τὸ ὑπάρχον ἤδη πρᾶγματικόνκαθεστῶς φρονῶ ὅτι: ἂν ἡμεῖς πρῶτοι δὲ δώσωμεν ἀφορμὴν, οὐδέποτε αἱ Δυνάμεις, ἐν τῇ εὐμενείᾳ αὐτῶν, θὰ θελήσωσι: νὰ τὸ μεταβάλωσι δι' ἄλλου καθεστῶτος πλὴν τῆς διεθνούς αὐτοῦ ἀναγνωρίσεως.

Διὰ τοῦτο δὲ ἀκριδῶς ἐτόνισα καὶ διὰ τῆς δημοσιογραφίας καὶ ἐνταῦθα τὸνίζω ὅτι πρέπει νὰ συσσωματωθῶμεν, πρέπει νὰ τείνωμεν πρὸς ἀλλήλους χεῖρα, πρέπει νὰ ὀργανωθῶμεν κατὰ τρόπον τοιοῦτον, ὡς ἂν εἶχομεν ὑπ' ὄψει ὅτι ἐπὶ σειρὰν μακρὰν ἐτῶν θὰ ἔχωμεν τὸ καθεστῶς τοῦτο.

Κ. Φούμης. Κύριοι! Ὀλίγα ἔχω νὰ προσθέσω διὰ νὰ καταστρέψω τὸν λόγον, καὶ ἂν ὁ ἀξιότιμος συνάδελφος κ. Κατζουράκης δὲν μοῦ ἔκλυε μίαν τοιαύτην μακρὰν διακοπὴν θὰ ἔδλεπαν ὅτι δὲν ἀποκλείω τὴν περίπτωσιν τῆς παθητικῆς ἀντιδράσεως, ἀλλὰ κατ' ἄλλην ἔννοιαν.

†Ι. Λιονάκης. Καὶ εἰς προστριβάς, κύριε Φούμη, ἀκόμη νὰ ἔλθωμεν.

Β. Σκουλᾶς. Ὅχι!

Λ. Λιονάκης. Ἐν ἀνάγκῃ θὰ τὸ κάμῃ ὁ λαὸς

Πρόεδρος. Ἀφήσατε, παρακαλῶ, νὰ τελειώσῃ:

Κ. Φούμης. Ἐρ' ὅσον τὸ καθεστῶς τοῦτο δὲν θιξῶσιν αἱ Δυνάμεις, ἡμεῖς πρέπει: νὰ περιέπωμεν αὐτὸ καὶ νὰ τὸ συντηρήσωμεν, ὅσον μακροχρόνιον καὶ ἂν ᾖ, διότι δὲν ἔχομεν καὶ ἄλλο μέσον εἰς ὃ νὰ καταφύγωμεν. Ἀλλὰ τὴν στιγμὴν καθ' ἣν αἱ Δυνάμεις θὰ ἀπεφάσιζον, τυχόν, νὰ ὀπισθοδρομήσωσι τὸ ζήτημα ἡμῶν, τότε, ἐγὼ τοῦλάχιστον κηρύττομαι ὑπὲρ τῆς παθητικῆς ἀντιδράσεως, δηλαδὴ θὰ ἐλέγομεν τότε εἰς τὰς δυνάμεις:—ἡμεῖς—οἱ Κρήτες—ψηφίσαντες τὴν "Ἐνωσιν ἀνελάβωμεν, σύμφωνα μὲ τοὺς ὅρους τοὺς ὁποίους μᾶς ἐθήκατε, νὰ διατηρήσωμεν τὴν τάξιν καὶ ἐξαπαλίσωμεν τοὺς μουσουλμάνους, ἀλλ' ὑπὸ τὸν ὄρον ὅτι θὰ μᾶς ἀφήσητε αὐτὸ τὸ καθεστῶς τοῦλάχιστον, ἕως ὅτου εὔρητε εὐθετον περίστασιν νὰ κυρώσητε τοῦτο διεθνῶς, τὴν στιγμὴν καθ' ἣν ὁμως ὑμεῖς τὸ παραβιάζετε ἄνευ ὑπαιτιότητος ἡμῶν, ἡμεῖς ἐπαφίμεν τὴν εὐθύνην τῆς διοικήσεως τοῦ τόπου εἰς ὑμᾶς ἡμεῖς πλὴν δὲν θὰ μετάσχωμεν εἰς τὴν Κυβέρνησιν, καὶ ἔλθετε σεῖς νὰ κυβερνήσητε. Ἀλλὰ τοῦτο, ἐπαναλαμβάνω, μόνον ἐν ᾗ περιπτώσει αἱ Δυνάμεις ἀπεφάσιζον ἄνευ ὑπαιτιότητος ἡμῶν, νὰ μεταβάλωσιν ἐπὶ τὰ χεῖρω τὸ καθεστῶς.

Κ. Λαγουδάκης. Καὶ μέ τῆς ὑπαιτιότητος ἡμῶν, κύριε Φούμη!

Κ. Φούμης. Τοιαύτην ὁμως, ἐνδεχομένην περίπτωσιν, ἐγὼ δὲν τὴν πιστεύω. Οὐδέποτε αἱ Δυνάμεις φρονῶ ὅτι θὰ γίνωσι τόσο ἀδικοί,

ὥστε εἰς ἓνα λαὸν τοσοῦτον δοκιμασθέντα νὰ ἀφαιρέσωσι καὶ τὴν ὑ-
στάτην ἐλπίδα τῆς πραγματώσεως τῶν ἐθνικῶν του πόθων· τούναντίον
ἔχω πάντα λόγον νὰ φρονῶ, ὅτι ἐὰν ἡμεῖς δὲν γίνωμεν ὑπαίτιοι ἐπεμ-
βάσεως τῶν Δυνάμεϊν, αὐταὶ θὰ ἀνεχθῶσι τὸ καθεστὼς τοῦτο, μέχρι
πληρώσεως τοῦ ἐθνικοῦ πόθου. Δὲν πιστεύω ἔτι θὰ εἶνε προσεχῆς ἡ
πλήρωσις αὐτῆ· ἀλλὰ δὲν φρονῶ νὰ εἶναι καὶ πολὺ μακρὸς ὁ χρόνος.
Παρατηροῦμεν τὴν ἐξέλιξιν τῶν πραγμάτων ἐν τῇ 'Ανατολῇ' παρα-
τηροῦμεν ὅτι οἱ τέως ἀδιάλλακτοι Βούλγαροι καὶ οἱ 'Ἕλληνες—ἡμεῖς
δὲ οἱ Κρήτες γνωρίζομεν καὶ ἔμπρακτως ποῖα ἦτο ἡ ἀντίθεσις μεταξὺ
ἡμῶν καὶ Βουλγαρῶν, διότι ἐκεῖ ἐθουσιάσαμεν περὶ τὰ χίλια παλη-
κάρλα μας, τὸ ἄνθος τῆς παρούσης γενεᾶς κατὰ τὸν ἀγῶνα τὸν
Μακεδονικόν—παρατηροῦμεν, λέγω, ὅτι τὸ ἀδιάλλακτον ἐκεῖνο ἤρχισε
νὰ ὑποχωρῆ εἰς αἰσθημάτα συμφιλώσεως καὶ συμπράξεως· ὁ κοινὸς
ἐχθρὸς, ὁ κοινὸς ἀγὼν, ὁ κοινὸς κίνδυνος, ἔκαμε νὰ παρραθῶσιν ὅλα
τὰ ἄλλα, καὶ δὲν εἶνε μακρὰν ἡ ἡμέρα καθ' ἣν Βούλγαροι καὶ 'Ἕλ-
ληνες θὰ τείνωσι τὴν χεῖρα, συμφωνοῦντες εἰς τὰ καθ' ἕκαστον κατὰ
τρόπον δίκαιον. Καὶ δὲν εἶναι μόνον οἱ δύο οὗτοι λαοὶ οἱ ὅποιοι εἶνε
δυνατὸν νὰ δεχθῶσι συμπράξιν. Καὶ οἱ Σέρβοι καὶ οἱ Μαυροβούνιοι καὶ
οἱ 'Αλβανοὶ ὑπάρχει ἐλπίς ὅτι θὰ συμπράξωσι καὶ ἐπομένως ἡμεῖς
δὲν ἔχομεν κανέν ἄλλο νὰ πράξωμεν παρὰ περιέποντες τὸ καθεστὼς
καὶ παρασκευάζοντες, ἐφ' ὅσον δυνατὸν εἰς ἡμᾶς, στρατιωτικῶς τὴν
χώραν νὰ ἀναμείνωμεν τὴν εὐκαιρίαν ἐκείνην καθ' ἣν, εἴτε διπλωμα-
τικῶς, διὰ συγκυρίας εὐνοϊκῶν περιστάσεων, εἴτε καὶ διὰ νέας ἀνατο-
λικῆς κρίσεως, εἰς τὴν ὁποίαν ἀσφαλῶς θὰ λάβῃ μέρος καὶ ἡ 'Ἑλλάς,
θὰ λυθῇ καὶ τὸ ζήτημα τοῦτο ὅπως θὰ λυθῶσι καὶ πολλὰ ἄλλα ζητή-
ματα ἐν τῇ Βαλκανικῇ Χερσονήσῳ.

